

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO, 22 · SAN SEBASTIAN · TEL. 419588 · PREZIOA: 10 PEZETA

Donostiako beren ikastetxeaz mitzo zaigu Ikastetxe osoa ikastola biurtzeko asmotan

Mungia ondoko Mururin jaioa dugu aita Eufonio Agirre. Donostia, Balmaseda, Tolosa eta Aguraingo etxeetan nagusi izan da urte askotan. Alere, xume, errikoi, alai, gogotsu eta langile dirau. Itz batean esateko, gazte dirau.

Euskal Erria benetan maite duen gizona dugu. Bizitza osoan saiatu da euskera ikasten eta irakasten. Agurainen nagusi zalarik ikastolako aurrentzat utzi zuen etxea udaldia igaro zezaten. Orretaz badakite zertxobait Maritxu Barriola eta Juanito Goiak.

Leengo txangoan 16 urte eta orain beste 4 urte egin ditu Donostiako etxean. Ikastetxea euskalduntzeari ekin dio buru-belarri. Ortarako beeko mailletarik asi bear da, neska-mutikoen ikastetxe biurtu bear da, aurrak bear dira.

Zearka-mearka ibili gabe egin dizkiogu galderak.

—Arrigarria da, baiña zuek ere euskaltzale biurtu omen zerate. Zerk eraginda?

—Arrigarria, diozu? Zer dala-ta? Bearbada, Maria-ren Biotz-Semeok, euskera eta euskal-jakintza alorrean otz xamar arkitzen gaituzulako? Ara, ba: Donostiara leen-dabizikoz etorri giñenean, 1918. Muñia Jaunak sortu zuan Koruko Andre Mariaren Ikastola zuzentzeko izan zan. Lau urtez Ikastola orren zuzendaritza izan zuten gurek. Ikastola ortako irakasle izan zan Aita Zabala-Arana, eta orduan argitaratu zituan ainbat ikasliburu: Eusko-Lutelestia, Daneurtiztia, Zenbakizkia, tabar, Ikastoletarako antolatuak, ain zuzen ere. Urte batzuk geroago argitaldu zuan bere Gramática Vasca, egun auetan 6-garren argitaldia ikusiko duana.

Eta Zabala-Aranaren antzera, beste batzuk ere lan egin zuten euskera eta euskalkulturaren alde. Nork ez ditu entzun Imanol Arriandiaga eta Gotzon Urrutiaren izenak, adibidez. Eta auen antzera beste batzuk, bearbada, lan ixillagoa egiñaz. Beraz, zerbait egiñak gera arlo ontan.

Ala ere, errazoi pixkat emango nizuke zure "arritze" orrengatik, egin degun lan ori, erakundearena baiña, bakar batzuen geiago izan baita. Erakunde mailan, otz xamar ibilli gera, 1968. arte beintzat. Urte ontan Euskalerriko Erkia (laurak bat) antolatu genuen, eta orrela erriaren alde lan egiteko erreztasun aundia eman digu. Beste era askoren artean, Ikastolak sortu eta antolatuz.

—Ikastolak sortu dituzuela diozu. Non eta zein etxetan?

—Bai, sortu ditugu. Tolosan eta Balmasedan gure etxeetan Ikastolarentzat ikasgelak antolatu ditugu. Agurainen, errian bertan sortu dugu. Iru auek aitzin-ikastolak dira oraingoz. Baiña, aldaketarik aundiena Donostiako Ikastetxe ontan egin dugu, Ikastola biurtuz. Gure Ikastetxe onek baditu 850 ikasle, aitzin-ikastola, EGB, ta batxiller mailakoak; danak ari dira euskeraz gogotsu ikasten iru-lau ordu astean. Ala ere gutxi dala deritzagu eta datorren ikastarotik Ikastola arauz eramango dugu. Beraz, aitzin-ikastola, eta leenengo eta bigarren mailak euskera utsean izango ditugu datorren ikastaroan; gero, urterik urte maila bat geituz joango gera Oñarrizko Eziketa Orokarra osoa euskeraz emana.

Eta bein urrats au eman ezker, beste urrats batzuk ere bearrezkoak ikusten ditugu: orain arte gure ikasleak mutillak izan dira

soillik; aurrerontzean, neskak ere artuko ditugu. Bigarren: gure Ikastetxea, Ikastola alegia, gurasoan eta irakasleen eskuetan utzi nai genuke. Poliki, poliki, baina aurrera. Beraz, badakite, euskaldun gurasok: beren aurrak, seme-alabak, euskal-bidetik ezi nahi badituzte, badutela gurean tokia, oraingoz beintzat.

Esandakoetaz gaiñera, beste ikastetxe berri bat egiten ari gera Lejonan, Bizkaian. Bi milla neska-mutillentzat; datorren ikastaroan asiko da leendabizikoz. An ere elebitza izango da nagusi.

—Erdaldun eta burges biurtzen dituzuela umeak esan oi da kalean.

—Erdaldun egin ditugula gure ikasleak ezin uka dezakeguna da. Urte askotan zear, euskera eta euskal-jakintza gure ikastetxeetatik bazterturik egon dira; ez bakarrik aaztuta, zapalduta, kaltegarriak balira bezela; giza-eskubideak eta Elizaren aginduek ere aintzakotzat artu gabe. Euskaldunak erdaldundu, eta erdaldunei ezer euskal girokorik eman ez. Ez dut uste gai ontan, lekaide eta lekaimeen artean, "ni pekatari" esan gabe, inork bere burua garbituko lukean. Uste dut, ordea, pekatu aundia egin dugula ontan erriaren kaltetan, erriaren eskubideak aaztu, bere nortasuna ito, eta kolonizatzaille zintzoen jokabidea egiñaz. Erriaren morrontzan egin bearrean, morroi egi dugu erria. Baiña, Jainkoari eskerrak, "ni pekataria" esaten asiak gera.

Burgesak egin ote ditugun? Baliteke ttantito baten ortan ere errudun izatea, alako baldintza eta zertzeladatan bizi izan dira Ikastetxeak-eta. Baiña, beartsuak eta bee mailakoek ere beti izan dituzte ateak zabalik, era batera edo bestera lagunduaz. Areago orain Estaduaren laguntza iristerakoan.

—Zenbat erlijio etxe dira pekatu orretaz jabetutakoak? Beste erlijiosoen eskolak ere euskalduntzeko asmotan aal dira?

—Azken urte auetan giro berri bat sortzen ari dala erlijiosoen artean, nabari da. Zorionez monja eta fraille asko, euskaldunak diralako edo Euskalerrian bizi diralako, bertokotu egin bear dirala, jabetzen asi dira. Elizak berak ere, inoiz baiña argiago itzein du azkenaldi ontan, eta gogorrago eskatzen du, lekuan lekuko izan bear duala erlijiosok, erriaren bereiztasunak altxor bikaiña bezela gorde bearrezkoak dirala, tabar. Bestalde, erriak berak ere, bere nortasunaz eta bere eskubideetaz kontzientzi argiago bat du. Au guztia dalata, aldaketa aundia sortzen

ari da gure artean. Urteburuetan Loiolan biltzen geranok garbi ikusten dugu urterik urtera obetzen ari gerala, aurreratzen.

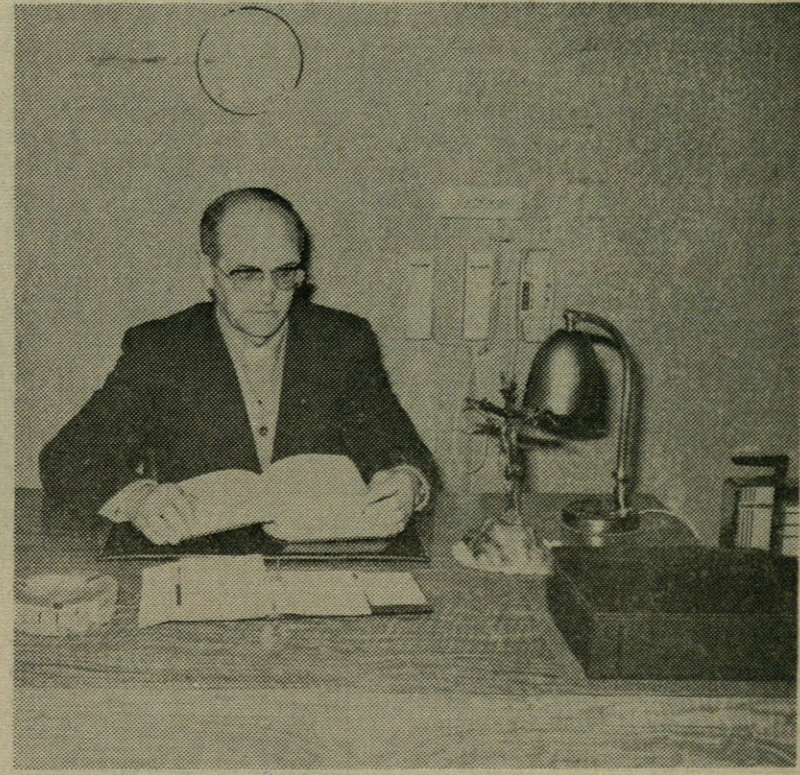
Orain bizpauru urte, erlijiosoen Ikastetxeetan, banakaren bat zan euskera eta euskal-kultura aintzakotzat zuana. Gaur egun, Gipuzkoan bertan bakarrik, badira 35 Ikastetxe gutxienez ikasgai ori eskola orduetan sartu dutenak. Batzuk sakonki; beste batzuk, arin xamar; baiña, aurrenengo urratsa eta zailena eman dute. Badut itxaropen, datorren ikastaroan Ikastetxerik geienak sartuko dirala ekin-tza ortatik.

—Zein dira erlijiosoen irakaskuntzaren elburuak?

—Gure ikastetxeetara datozen aurrak ez datoz buruz argitzera soillik, ez-eta kristau jator batzuk izateko ere bakarrik; ezkontza oso bat lortu dezaten biltzen dizkigute aurrak beren gurasok. Eta ezkontza osoak umearen gizatasuna, nortasuna eta kristautasuna gogogoa izan bear ditu. Umearen nortasun-ezkuntzan, ordea, aintzakotzat artu bear dira bakoitzaren bereiztasunak, bai banaka arturik dagozkionak, bai bere erriartasunetik datozkionak. Beraz, gure aurrak ongi ezi nai baditugu, gizon-euskaldun-kristau egiten saiatu bear dugu. Bigarren alderdi ori, euskaltasuna alegia, gure artean oso aazturik euki dugu, edo oker ulertutako orokartasunaren ize-nean edo beste asmo maltzurrago batzuen eraginaz. Gaur asko asi dira esnatzen eta euskaltasun orri bere garrantzia ematen diote. Gure ikasleek beste eskubiderik eukiko ez balute ere, 1970eko Ezkontza Legeak ortara beartuko gintuzke, "eskualeetako bereiztasunak aintzakotzat artzeko" eskatzen baitu.

—Euskaltzale eta langillezale biurtuko aal dituzue zuen eskolakumeak?

—Bi galdera egiten dizkidazu batera; banan bana erantzuten saiatuko natzaizu. Bai euskaldun eta bai euskaltzale biurtzen saiatzen gerala, orain arte esan dizkizudanetatik aterako duzu. Ala ere argibide zeatzago bat emango dizut. Igaz batxiller laugarren urtea egiten zebiltzan ikasleek galdeketa bat egin genien euskerari eta euskalkulturari buruz: "Ia, euskera eta euskal-jakintza ikasi bearraz zer zeritzairen". Eta berrogei ikasleetatik —ikasgela batekoak— banakaren batek izan ezik, beste guztiak naigabe bat agertzen zuten: umeagoak ziranean egokiera ori ez eukitzea. Gogotsu aalegintzen dira ikasten, berena duten altxor bat

gorde nairik edo lortu nairik; gure erriaren nortasunaz jabetu naiez. Eta ikasle auen artean badira ainbat etorkien semeak diranak.

Langillezale egiten ditugun? Gaurko gizartea inoiz baiña sutsuago doa bide ortatik. Gaurko gizonak bere eskubideen kontzientzia argiago bat du; bere nortasunaz eta duintasunaz jabetu da; "inoiz" egiten duan giza-multzotik atera nai du. Bestalde, bere zoria gizartearenari loturik dagola ikusten du, eta beraz, erri bakoitzaren eskubideen alde burrukatzen da; ondasunen banaketa zuzenago eta egokiagoa lortu nai luke, tabar. Alderdi au ezin du ezkontza jator batek aaztu, aintzat artu baikiz. Elizak berak ere ortara beartzen gaitu.

—Zer eratako erlijio eziera eman nai diezue?

—Gure erlijio ezkontza oraintxe esan-berri ditudanei loturik dago. Gizonak Jainkoarekin eta senideekin izan bear dituan arremanetan datza erlijioa. Eta biekiko arreman auek estu elkar-loturik daude. "Ni ta Jainkoa" arreman utsetan tinkatzen dan erlijioa, ez da egiazkoa. Jainkoa, ni eta senideak: orra, aaztu eziñezko irukoitza.

Eta berriz esango dut: gizona zeazki artu bear dugula: bere arazo eta kezka guztiekin; bere eskubide eta bearrekin; bai bere baitan dituanekin eta bai gizartetik sortzen zaizkionekin: zuzenbideak eta bidegabekeriak, eta elkarren arteko arremanak. Ori dana gogogoa izan bear du erlijio ezierak.

—Bai al da FERE-ren antzeko elkarteren bat Euskalerriari begira sortzeko asmorik Euskalerrian diran erlijiosoen artean?

—Bada Iparraldeko FERE deritzaion elkarte sail bat. Euskalerriaz gaiñera, beste bost probintzia ere sartzen ditu. Ez dago, ordea, Euskalerriaz soillik osatzen danik,

naiz-ta ala izan bear lukeen, ez baitira arazo berdiñak gureak eta Santander edo Burgosek dituanak. Ez dut uste ezer berritzekorik dan sail ortan.

Igaz, ekañaren 20an bildu ziran Euskalerriko Probintzialak edo beren ordezkioak, Loiolan guztiz 36-ren bat, emengo arazoak aztertze-ko; eta berriz ere biltzekotan gelditu omen ziran.

Erlijiosok ere biltzen gera urtean bein batzarre zabal baten Loiolan, gure erriarekin ditugun eginbearrak astintzeko. Baliteke, batetik edo bestetik FERE antzekoren bat sortzea. Baiña, gure gaiak, bai Probintzialenak, eta bai erlijiosoenak, FERE-renak baiña zabalagoak dira, onek irakaskuntza baitu bere gai berezia.

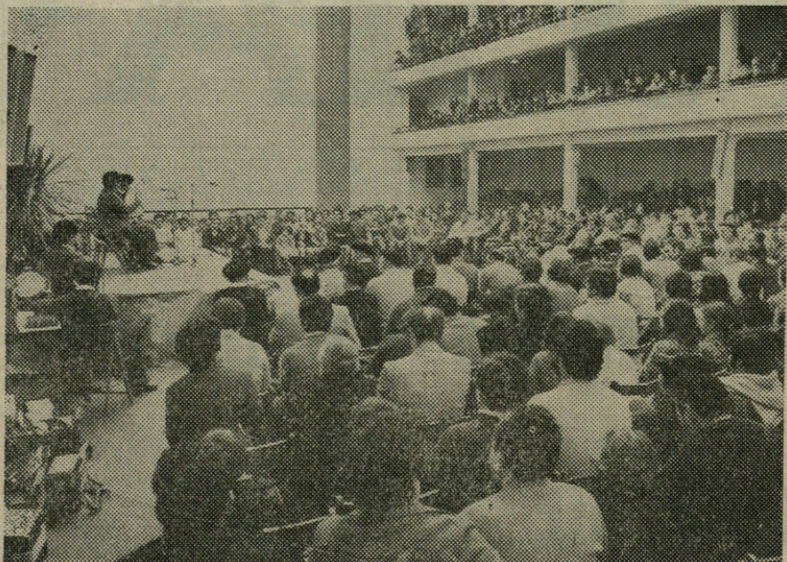
—Zer egiten da erlijiosok berak euskaldundu daitezen?

—Esan-berria dizudan Loiolako gure batzarrea, bada ortarako bide egoki bat, batzarre ortatik sortzen baitira urtean zera lan egiteko batzordeak. Oraingoz iru batzordek osatzen dute: Etxabizitzakoa (erlijiosok beren elkargoan), Irakaskuntzakoa eta Argitaldarienak. Leenengo bi sailletan nabarmen da Loiolako batzarreak onzekero eman dituan ondoren pozgarriak. Etxabizitzara begiratu aldaketa aundiak ikusten ditugu elkargoetan. Irakaskuntza saillean, leenago ere esan dizut Ikastetxeetan izan diran aldakuntzak nolakoak izan diran, eskerrak geienbat, Loiolako batzarre auei.

Auxe bakarrik kontuan eukita naikoa litzake poztutzeko eta begi onez batzarre oiek ikusteko. Bada-kigu beste arazo asko eta larriak ere badituela gure Erriak; baiña, danak batera ikutzea obe izango ote litzake? Ez dut uste. Poliki-poliki bide ortatik bagoaz, urteen buruan iritxiko dugu zerbait, orain arte iritxi dugun bezela.

ERRIALDE

IV TRIKITILARI EGUNA ZARAUTZEN

Hildakoa ere dantzan jarriko lukete trikitilariak. Zenbat mendi erromeria, zenbat ezta festa, zenbat lagunarte alaitu duten ez dago esaterik.

Zaharrek eta gazteak pizten ditu trikitiak. Soinu honen ondoan ez dago gazteen eta zaharren arteko desberdintasunik eta alderik.

Zarautzen ospatu zen Martxoaren 16an 6V. Trikitilari eguna. Leku egokia da Zarautz honelako jaialdi bat ospatzeko. Eguna ere zoragarria gertatu zen.

Donostiako Primi Erostarbe, Azpeitiko Lazaro Larrañaga, Oartzungo Fermin Eizmendi eta Azkoitiko Leandro Unzuetari egiten zitzaizen gorasarre.

Trikitilariak, bederen, aukeratu dute emakumearen urte honetan beren arteko emakume bat. Nork ez du ezagutzen Primi? Nork ez ditu ezagutzen Primiren saleroa eta irrintziak?

11etan meza izan genuen Zarautzko parrokian. Eliza bete jende izan zen. Ez gintuen meza honek gehiegi bete. Organoa eta tarteka egin zen erdara apurra alferrik ziren meza hartan.

Trikitilariak lagunduz kantatu behar lirakeke egun horretan meza-tako abesti guztiak. Hobeto egiteko asmoak hartzen dira urtero, baina beheraka goazela dirudi. Gipuzkoako beste parrokietan ahazturik den Olaizolaren meza kantatu zen. Jendeak ez zuen gehiegi kantatzetik izan, atzendua bait du jendeak meza horren doinua.

Trikitilariak parte haundiagoa hartu beharko lukete meza horretan: soinua, kantua, irakurgaiak eta abar hoi en esku jarri beharko lirakeke.

Meza ondoan pelotalekura joan gine n.Dena ez bazen bete ere, bete samartu zen pelotalekua. Talde bakoitzak bi edo hiru pieza eskaini zituen omenduen ohorez eta entzuleen gozagarri.

Saioaren erdi aldera origarriak eta dantza saioa eskaini zitzaizen omenduei. Oso egoki moldatua dena, Esteban Larrañaga azpeitiarrari esker. Halere guk ez genuke egun horretan txisturik sartuko. Trikitixa hutsez osatu beharko litzateke egun osoa.

Trikitixa beti da alaia, baina bazkaldoan alaiena.

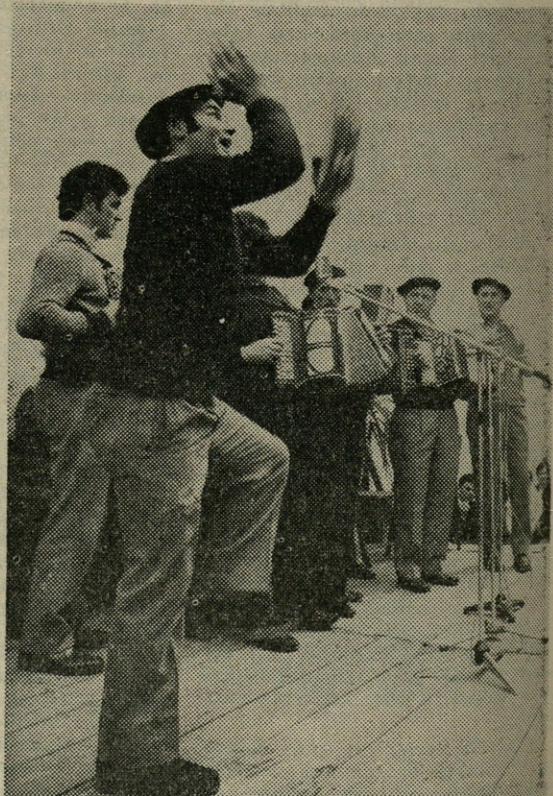
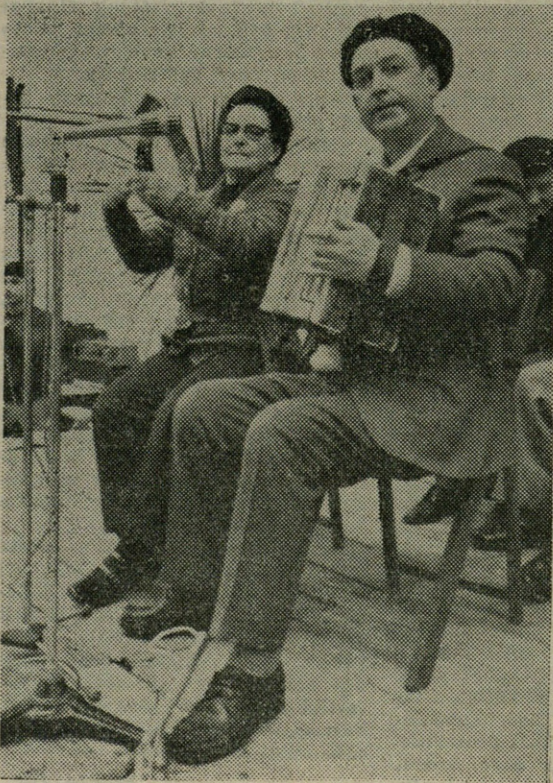
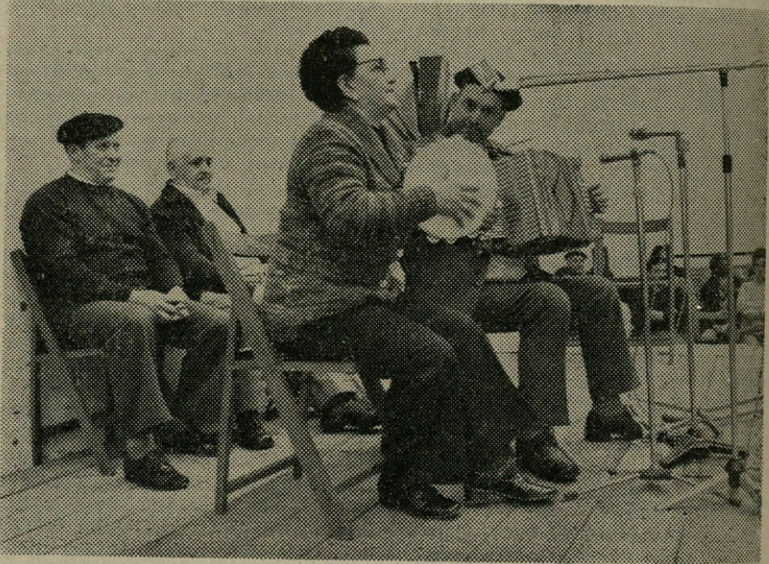
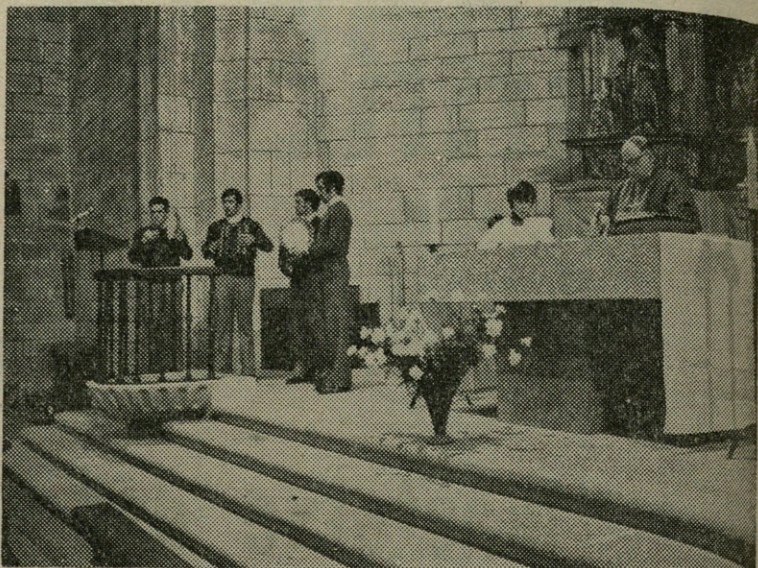
Goizean ez zuen behar bezala kalerik piztu. Elizatik pelotalekura bitartean bakarrik jo bait zen. Ahal delarik kalez kale ibili beharko lukete trikitilariak, egun osoan. Hori da herri osoa dantzan jartzeko biderik onena.

Gozatu ederrrik hartu zuen Zarautzen igandero biltzen den gazte-erri trikitilarien ondoan. Goizetik gaueraino beharko luke honelaxe.

Zorionak denoi. Ea datorren urtean, aurtengo hutsuneak zuzendurik, hobeto antolatzen den!

MUTIOZABAL

ARGAZKIAK, ARTURO

TRIKITILARIEN EGUNA

Laugarren aldiz ospatu da aurten. Usurbilen eman zitzaion hasera. Azpeititik Arratera pasa zen. Zarautzen izan da laugarrena.

Parte handia hartu zuen Z. Argiak aurten arteko trikitilarien egunetan. Ahalegin guztiz girotu ohi zituen bere irakurleak egun horretarako. Trikitilari omenduen argazkiak eta elkarrizketak, trikitilari eguneko egitaraua eta abar ekarri ohi zituen aurreko aleetan.

Aurten Amatiñok bakarrik eman dizkigu trikitilarien egunari buruz xehetasun batzuk.

Trikitilarien egunaren sorreran han baginen ere aurten ezer gutxi egin dugu, ez bait dugu ezer garaiz jakiterik izan. Ustekabea eta halaber bezala jakin dugu Martxoaren 16an ospatuko zela. Hori ere berandu, ezerean aipamenik egiterik ez zenean. Ez dugu ez orma-paper bat ikusi eta ez egitarau xixtrin bat hartu.

Eguna jakin bezain azkar galdezka hasi ginen, han eta hemen. Ez eskura genuen trikitilariak zekien gauza haundirik, ez Donostiako herri-irratian zekiten ezer askorik, ez Zarautzen eman ziguten aztarrenik.

Aldizkari bat etor dakizkiokeen berrien zai hankak zabaltu eta patxadan ez daiteke egon. Berrien ehizean ibili behar du gelditu gabe. Ezinezkoa zaigu, ordea, askotan. Euskal jaialdien antolatzaileek eduki behar gaituzte oso kontutan. Honela bakarrik zuzen daiteke euskal aldizkarien hutsunea, oraingoz.

Oraingoz, ordea, berandu bederen saiatu gara berri bila. Hare, ezer gutxi jakin dugu. Ezer gutxi egin ahal izan dugu.

Zer gertatzen ote da? Non sartu ote dira antolatzaileak? galdetzen genien geuron buruoi.

Guri ez zaigu axolarik batak ala besteak antolatu egun hori, halakori edo honelakori egin omenaldia, han edo hemen ospatu.

Trikitilarien egun horren alde gara gu. Herri osoa bihotz kilimaz dantzan jarriko duen eguna gertatzea nahiko genuke. Baina horretarako trikitilariak berek elkartu behar dute, herri egokia aukeratu behar da. Herriak plaza eta plaza inguru zabala behar du, badaezpada ere aterpea behar du.

Usurbilen egin zen espairik gabe trikitilarien egunik zoragarriena, Eguraldi ederra, plaza inguru zabala eta bildua eta antolamendu prestua eta borobila.

Jendea jakinaren gainean garaiz jar dezatela eskatuko genieke antolatzaileei, direnak direla. Horretarako euskal aldizkariak oso kontutan har ditzatela nahiko genuke.

Herriak festa ere behar du. Urteak dituen jai guztietan euskal festaz solastu dadila nahiko genuke. Beti bere arazoez, ezinez eta borroka aztoraturik den herririk ez dugu nahi. Ez dugu zoro herririk nahi. Ez dugu bekozkoa beti ilun eta zimurturik duen jenderik nahi.

Euskal Herriak dantza ere behar du, folklorea ere behar du. Atsedena, lasatasuna behar du. Farra ere egin behar du. Bestela erotxe bihurtuko dugu.

Euskal Herria folklorea mailan bakarrik maite dutenak ere oso gogoan hartzeak dira. Ezertan maite ez dutenak baino nahiago ditugu. Ezer ez baino hobea da.

Baina, folklorea, herriak bizi dituen arazo eta borroka biziak ahanzt dadin, erabiltzen dutenen aurka gara. Herria ez da festaz bakarrik bizi. Ez luke bizi behar. Borrokarako indar eta arnasberritze bat izan behar du festak, egiazko festa izanaz jakina.

Betirako eta erabat herriaren arazoak bazter erazten eta ahanzt erazten dituen folklorea ez dugu onartzen. Herriarekiko maitasuna folklorea mailan bakarrik ase erazi nahi izatea ez dugu ondo ikusten.

Zenbaitek ez duela beste helbururik dirudi. Urtean zehar euskal giroko jaialdiren bat edo beste antolatuz sekulakoak egin dituelakoan da zenbait. Hori ez da folklorea. Hori folkloreak da. Zenbaiten folkloreak hori salatzen dugu.

IKASTOLAK NON ?

Oraindik orain, irakasleen borroka zela eta beren egoera azalduaz azterketa labor bat egin genuen. Ikastolaz ere hitzegin gogor genuela agintzen genuen.

Irakasleen borrokaldi eta ekinaldi horretan, honoko galdera hau sarritan entzun izan dugu: «Irakasleen arazo honetan, Ikastolak non zaudete?». Ez da txantxetako galdera, eta erantzuna zerorrek egosi dezazun jasotzen dugu orrialde hauetan.

Orain arteko gertaerek haxe erakusten dute: Ikastola norbait badela, elkarturik jokatu ez kero indar bat baduela, ikastolarekin elkartzea oso baliagarri izan daitekeela. Aintzat hartu beharrezko indarra dela. Eta zerbait eginez gero, zigorraren arriskurik haundienak bere gain dituela.

—oOo—

Ikastolatan, agerian dagoenez, denak ez dira iritzi berdinekoak; zenbait arazoren aurrean ez dugu jokatzeko, erabakiak hartzerakoan, askotan, ez gara batera etortzen. Baina ikastolak hor daude, premia eta behar berezi batek, kontzientziadun talde batek, sortarazi du ikastola. Eta horretan, denak, edo ia denak, ados gaude eta batera gatoz. Batzuek ezkertiaragoak izango dira, besteak eskuindarragoak. Batzuek euskara batua erabiliko dute, besteek, euskerantza dela eta, zapuztu egingo dute. Baina badute guztiei dagokien oinarria, euskal kezka. Eta guztiok oinarri hori onartu behar gaudela uste dut, eta ahalik eta eginkizun gehienetarako, gainera.

Dudarik ez dugu. Langilea zapaldua dagoen neurrian bere borroka geurea egin behar dugula. Ez gaitezke, inolaz ere, zapaltzailearen bidelagun bihurtu, ezin diezaiogeku honelako arazo bati muzin egin. Hau argi eta garbi esan behar dela uste dugu. Eta elkartasunaren baitan dago indarra.

—oOo—

Elkartasun on batek, ordea, bakoitzaren nortasuna desegin ordez, sendotu eta indartzea eskatzen du. Ensaladari botatzen diogun ozpinak ere bota ondoren bere izaera gordetzen duela ematen dio halako grazi berezia. Euskaldun irakasleok ere elkartzea onartzen dugu, bete betean gainera, geu garenez, geure nortasunari, eta problematikari, uko egin gabe.

Eta hau aipatzerakoan irakasle baten hitzak ditut gogoan: «Elkartu egin behar gara, bai, baina aurrez nor garen eta zer nahi dugun argi eta garbi adierazi dezagun, eta ondoren elkartu. Elkartasuna maila horretan bakarrik izan daiteke onurakorra, eta».

«Ikastolak non daude?» galderari erantzuteko hainbat dato badirela uste dut. Zenbait jendek ikastolak ez dituzte maite, eta zergatik ote den galdetzen baldin baduz, erantzunak argirik asko eskainiko dizu.

—oOo—

Ikastoletako irakasleok, bestealde, baditugu geure problema bereziak, baztertu ezinezko premiak. Zenbait ikastolatan, adibidez, irakasleak ez du ezerean defentsarik, babesik, bere seguridadea zaintzeko. Ikastolaren batetik irakasleren bat botatzen baldin badute, nora jo dezake? Irakaslea kezkatu aurkitzen da gai honetan.

Horretaz gain, bai gizarte, pedagojia, eta beste zenbait sailetan aurrera jotzeko, momentuak eskatzen duenari erantzuteko, laguntza behar du irakasleak. Jakina, hori ez da nolana, hi eta berez sortzen. Elkartzeak, ordea, gauzak asko erraztuko lituzke.

Eta elkartasun bideetatik jo behar dela gero eta garbiago ikusten da. Elkartasuna geure artean, elkartuak bidegabekeria

ren aurka, elkartuak beste etxetako irakasleekin, lankide bezala, arazoak bere osotasunean hartuaz, eta elkarri lagunduaz.

—oOo—

Alderdi honetatik gauzak porrot egin du. Tamalgarria da, baina egia. Eskabide guztiak lau bost puntutan biltzen baziren ere, gero diru arazo hutsera bilakatu da arazoa.

Planteamendu sakonagorik egin ez baldin bada, ez da konponduko ez ikastolaren arazoa, ezta gainontzeko ikastetxeena ere. Nolako gizarte moldea, halako ikastola izango bait dugu.

Mikel UGALDE

Ikusi-makusi EGUNEROKO LANA

Ikusteko hau, lur hontako herri baten jazo zen.

Herriak, beste Euskal Herriko edozein herri bezalaxe, bere barne bizi zuen, bere akatsak zituen, arazo gogorak ere ez zitzaizkion falta maila eta pentsaera desberdinetako jende asko estaltzen zuen eta jende hoik izan ziren protagonista.

Esanda bezala, pentsaera askotako jendeak osotzen zuten Euskal Herriko erdal herri hau, eta hortik zetozkion bizitasuna, baita konpon ezina ere.

Eta Euskal Herriko erdal herri hontan, heuren euskalduntasuna frogatu nahi zuten batzuek, Euskal Aste bat antolatzea bururatu zitzairen.

Ez zuten izan nahi, beste batzuk bezala, eritzi berdineko talde baten egitarau borobil bat antolatu. Dei zabala egin zieten herriko elkarte eta erakundeetara astearen egitaraua pentsatzeko eta aurrera eramateko. Zein helburuz? Ba, gazteak kezkatu, alkar ezagutzen hasi, etab.

Bai, bai, lehen ere nahiko kezka zuten gazteek eta, elkar ezagutzeaz, larregi ezagutzen zuten, batzuek behintzat. Katramila ederra taldeak bateratzea. Horrek bai, ba guk ez! Aste kulturala, ba guk folklorikoa! Abeslari zuriak, ba guk gorriak! eta horrela.

Hiru uholde nabari ziren multzo haretan. Astea bai! denen gainetik. Astea ez! ez duelako gerora eragin haundirik eta, astea ez! ez dugulako iritzi desberdinekoekin elkartu nahi ezertarako.

Nabariena, euskal kultur mugimenduetan, eguneroko lanean, zerbiltzatenen ezetza. Horrelakorik! zer ikusi behar dugu? Euskaldun pettoak ez nahi izatea? Heuren bu-

ruari harrika ote? Urtean zehar ikastolan, alfabetatzean, etab. lanean eta Euskal Asterik nahi ez? Gureak egin du, zioten asmoa sortu zutenek.

Aurka zeudenek amorrazioz zeuden. Jarraipenik gabeko eta urteko «EUSKAL GOGOJARDUN ASTE» horrek, amorrazioz betetzen zituen. «Zertan koño ari gara, aste beteko txepelkeriaren ordez, urteko egun guztietako astea, eguneroko lana» eskatzen zuten.

«Euskal zaletasunarenganako, herri zaletasunarenganako asmo onak, langile zaletasunarenganakoak bezala, eguneroko borrokan frogatu eta trinkotu behar dira; kristinauren kristautasuna, marxistaren marxismoa bezalaxe, ez dira urte osorako, aste buru zuri baten irabazten, eguneroko lanean baizik».

Hemen, batzarre haretatik ateratako kezka nagusia.

Kezka horri erantzun bat eman nahiez, astea baino sakonago jotzearen herriko elkarteetako jendek batzorde bat zen osatu. Zer asmoz? Guttienez hilean behin hizlari bat ekarri eta hitzaldi inguruan erne ibiliz, gaiak sakontze-re saiaturik diren taldeak sor.

Penagarria, jendea biltzeko lehen deia egin zutenak ez agertzea.

Errazegia behar bada aste zakamotz bat antolatzea eta zailago urtearen buruan, egunero lan egi-tea?

Izenaren gainean izana, ekintzan ekintza gogorrean frogatu behar da, ez mihiz eta hitz jarioz eta zihur egon herritarrok, hor bai, hor, ga-renok batuko gara.

JOSE ANTONIO A.

**zeruko
ARGIA**

JABEA:

Nafarroa, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoek.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1
Donostia, Okendo, 22
Telf. 41-95-88

Ondezkaria: Kaletano Ezeiza Iturriza

ARPIDE SARIA:

Barruan 400 pezeta
Korreo batasunetako herrietan 620 pezeta
Atzerrietako beste herrietan 460 pezeta
Airez Aldez aurretik galdetu
Salmenta (ale bakoitza) 10 pezeta

Moldiztegia eta Idazkola:

«Gráficas Navasal»

A. Adoain, 1. IRUINEA

D.L.: NA. 80-1983

(ARGI ZAI ALA ?)

ZENBAT GARA

* Berriak eta

Martxoaren 23an kanta jaialdi bat eratzeko da Lekeition, arratsaldeko 6,30etan. Hantxe izango dira Jon Bergaretxe, Benito Lertxundi, Gorka Knorr eta Lekeitioko bertako kanta taldea.

● Martxoaren 25ean, Fermin A. Leizaola Euskal Herriko Artzantzaz mintzatuko da Tolosako "Txiparta" Elkartean arratsaldeko 8,15etan.

Hilaren 25eko hau, hiru hilabetetan barrena hamaika hitzaldik osatu duten programa luzearen azkena izango da.

● Egun berean, Eibarren, Sozial-komunikabideei buruzko azken jendaurreko elkarrizketa moldatuko da.

Martin Ibarbia beasaindarraren zuzendaritzapean, Luis Larrañagak Gasteizko Zinema Akademiako irakasle, Xabier Unanuek (Zestoako Zine-Forum arduraduna) eta Luis Iriondo gioigile azkoitiarrak osatuko dute mahaia.

Aldez aurretik, Lan Kide Aurrezkiaren Bizibidea Lantzen deitu filma agertaraziko da, iluntzeko 8etan, S.C.R. Arrate elkartean.

● Apirilaren eta Eibarren, hain zuzen, Deba Arroko Geografia eta Hirigintzari buruzko hitzaldiak eratzeko dira.

Hizlari Iñigo Agirre, EUSKO-LURRA delakoaren egile, Gaiag, berriaz hilaren 8an "Euskal Herriko Geografi Sintesiak". Hilaren 15ean "Deba Arroaren geografi berezitasunez". Eta 18an, azkenik, "Industriagintzak hirigintzatan izan duen eragina".

● Irakurleak badakike jakin Euskaltzaindiak emakume euskaltzaleari eskaini behar dion omenaldi eguna ekainaren 27an izango dela.

Omenaldi hau, Nazioarteko Emakume urtea dela eta, Gabriel Arestiaren ideia batez burutua da. Oraindik ez bide da erabaki non egingo den.

* 48 Herriren Batzarrea

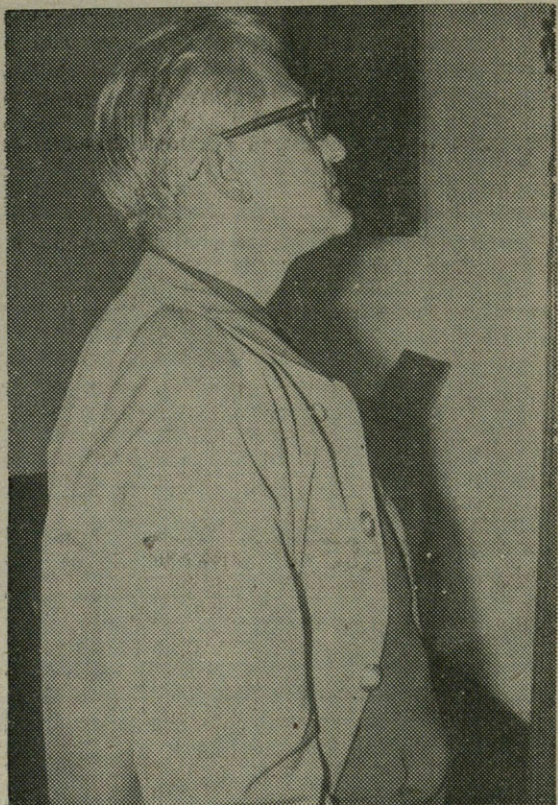
Maiatzaren 3an Santakurutzeko jaiak ospatzeko dira Zestoan, urtero bezalaxe, noski.

Aurten saio polit bat nahi lukete zestoarrek moldatu. Udaletxeko Batzarre Gela Nagusia erabateko da, Gipuzkoan geratzen zaigun bakanetakoa. Berrogeita zortzi eserleku inguratua da, beste hainbat herritako ordezkariak —izen eta guzti— dagozkielarik. Eta herri zehatzei ezezik, baita zenbait eskualde-bururi ere. Zestoatik hain urrutiko dagoen Leintz bailarak ere badu, esate baterako, bere aulkia.

Asmoa zera litzateke, ordezkari guzti hoik nor bere aulkitan berriro ere bilarazi, aintzina batetan bezalatsu. Horrez gainera, 1531 1561 eta 1616 urteetako agiriak aurkitu berriak dira Zestoako Udaletxean, eta hoiak aipamena ere egin nahi bide da harako batzarrean.

Ez da aurten honelakorik egiten den lehen urtea. Iaz ere zerbait antzeko egin zuten zestoarrek herri jaietan, Carta Puebla delakoa euskaratu eta herrikiidei irakurri eta jakinarazi alegia.

Arian arian berri zehatzagorik eman ahal izango dugu.

N. Alzola Gerediaga
Artxibo berriei oharu den gizona

* Irakurleak mintzo "Slogan" bat dela eta

Seguratik datorkigu oraingoan gutuna. Ez dira horregatik oraindik "ito", ezta umorerik galdu ere. Gregorio Elortza mintzo zaigu, eta marrazkitxo bat ere bidaltzen digu. Ez onegia baina bai, behintzat, borondatea. Hona zer dioen:

Kaixo

Gure herriko sarreretan Lan Kide Aurrezkiak ezarri dituan propagandaren berri eman nahi nukek.

Pertsona baten irudia ageri duk bere txapel haundi eta guzti, eta goian honako hau "quien vive con el pueblo conoce al pueblo".

Nik neronek hau erantsiko niokek: GEZURRA DIRUDI!

Oso pozik irakurtzen diat ZENBAT GARA saila. Jarrai aurrera.

Gezurra dirudi bai... eta are gehiago zirudikeen baldin Segurako irakurle honek nik dakidana baleki.

Euskal Herrian betidanik egin izan dira propaganda txartelak eta gainerako zabalkunde bideak erdaraz. Duela urte guti ekin genion euskaraz zertxobait egiteari. Gaur egun, oraindik ere "slogan" eta bestelakoak erdaraz "asmatzen" diren arren, itzuli egiten dira behintzat. Itxurak gordetzen hasiak gara.

Ez da hau, ordea, segurarrak salatzen duen "slogan"-aren kasua, honako hau behinik behin euskaraz sortua izan bait zen —HERRIAREKIN ETA HERRIAREN ZAT— eta euskaraz asmatuz gero erantsi behar izan diote erdal ezitkeria hori: "quien vive con...".

"Slogan" honi buruz hain zuzen, Lan Kide Aurrezkiako zabalkunde bulegoan aipatu ere aipatu zen euskaraz zer nolako indarra eta trinkotasuna duen halako esan-nahitarako, eta zein bihurria, berriaz, erdaraz.

Dena den, erdara bihurriari zergatik eman dioten gero euskararen zehaztasunari baino zabalkunde gehiago nik ez dakidan gauza da. Honelatsu izan ohi dira gauzak gure artean.

Lan Kide Aurrezkiaren txartelak Donostiako "avenidan" euskaraz eta bizkaieraz gainera, bizkai inperialismoa ote?) agertzen diren artean, Seguran Oxintxun eta beste hainbat herrixkatan erdaraz. Despiste apurren bat bada, nonbait, Arrasateko Resusta kalean.

Gauza asko eta batera-batera nahi izateagatik sortutako "despiste" dela pentsatzea nahi genuke.

* Bost aipamen

Debako Arte Eskolak badu liburutegi baliotsu samar bat osatzen joan ahal izateko aukera.

Diru mordoxka bat ere ba omen du euskal liburuak bereziki erosteko eskainia, eta hauzia zera da, zer nolako liburuak erosi, zein ikuspegiren arabera alegia.

Ez da debatarren arazoa bakarrik. Beste hainbat herri-tan ere ausartu behar izan da arazo hau. Irakurgaiak, literatura, ikerkuntza, enziklopediak, jakintza orokorra, gai zehatzei atxikiak... zer liburu mota litzateke egokien herri liburutegi mugatu batetan?

● Azpeitiko III Urrolaldeko Saiakerak uda hondarrean eratuko dira.

Honako hirugarren saiakera hau historiari buruzkoak izango omen dira, Ildefonso Gurrutxaga zenaren omenetan.

Karmelo Etxegarainen oroitzapenetan eratu nahi litzatekeen ospakizuna, ordea, azaroan edo izango da.

● Xabier Kintanak oraintsu adiarazi digunez, urtero Euskaldun Berriaren Eguna ospatzea erabaki dute berriki Bilbon. Bestelako asmorik ere badute, antza, euskaldun berriok, euskaraz nork bere kaxa ikasi dutenok, alegia.

Gero eta gehiago dira euskaldun berriok, eta ez nolanahikoak gainera. Interesgarri litzateke beren izen zerrenda bat ezagutaraztea, eta dagoeneko zer nolako emaitza eskainia dioten Euskal Herriari agertarazi ere.

● "Goizaldi"ren omenetan zera esan du arestian Jose Berruezo jaunak Donostiako Udaletxean:

"De todas las características culturales del pueblo vasco, es la danza, más que cualquier otra manifestación folklórica, la que (...) contribuye a darnos una idea de continuidad en la que se ha vertebrado la conciencia comunitaria.

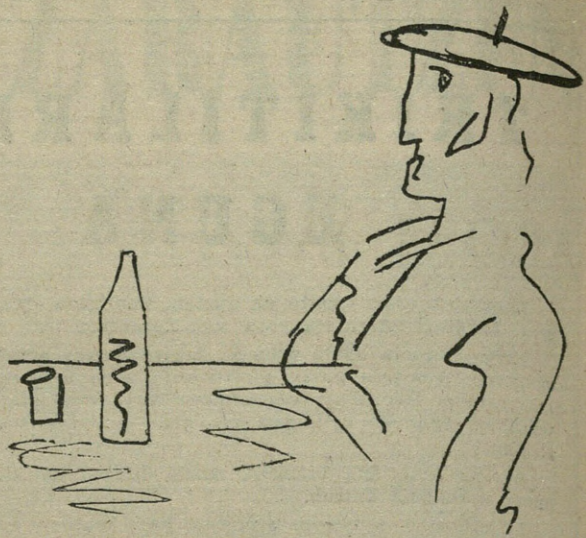
Yo veo pues en la danza, mejor incluso que en la lengua, el *genius loci* euskeldun perdurable a lo largo de los siglos y de los accidentes políticos".

Horrelakorik esanda, Berruezo jaunak ez dio batera mesederik egin "Goizaldi" datza taldeari. Asmo hori ere ez zuen izango, behar bada.

—Gipuzkoako Aurrezki Kutxa Probintzialak nolabaiteko diru-laguntza bat eskaini dio Gabriel Aresti, euskarazko enziklopedi-hiztegi bat bost urterako epean molda eta taxu dezan.

Oker ez bagaude, Leizarraga eta Mitxelena ondotik, Aresti da Euskal Herriaren historian zehar horrelakorik lortzen duen hirugarren hizkuntzalari.

Inork ukatzen ez dion jakintza hainako zuhurtasuna opa diogu.

* Teknika berriak, artxibo berriak.

Esan beharrik ere ez, dibulgazio eta zabalkunde teknika berriak gero eta indar gehiagoz hedatzen ari zaizkigula. Kontutan hartzekoa litzateke, oster, teknika berri hoitaz baliatzen ote garen ala ez.

Orain ez dela urte asko, euskal liburu zaharra guzti gutiatsia zen. Inor guti arduratu ohi zen euskal liburu eta paper zaharrez, eta horretaz arduratu ziren banaka batzuek liburutegi guztiz baliotsuak osatu ahal izan dituzte azken gerra ondoren.

Izan ere, azken hamar urte honetan, euskal liburu zahar guztiak bistatik kendu dira, eta erostekotan ere, milaka ogerlekotan izan ezik, ez dago inolaz ere ezer erosterik.

Zahar nahiz berriaz, euskal liburugintzak egundainoko garrantzia du gaur egun, eta orainez gero guztiok ohartzen gara liburutegi on baten balioaz. Agian ez gara ohartzen, ordea, gu liburuez arduratu orduko beste teknika eta artxibo berri batzuen ataritan gaudela.

● Kasetak (cassette), filmak, argazkiak, kamerotekak... liburuak baino bide bizkor eta baliagarriagoak ditugu egun hainbat eta hainbat arlotan, behintzat.

Idazle edo azterlariren baten emaitza liburutan geratzen da, bai, baina haren irudi eta abotsa filme eta kasetetan biltzeko balio izugarria izan dezake dokumentu bezala. Zer esanik ez herri ipuinen bildumetan, bertsolaritzaren historian, euskalkien azterketetan etab. etab.

Kasetak, filmeak, argazkiak... badarabilzkigu, bai. Baina espontaneidade hutsean ala egiazko programazio batean? Ganorazko artxiborik ba ote dugu sistima hautaz? Eta artxibatze teknika ezagutzen ote ditugu?

Jon Bilbao eta Nikolas Alzolarekin hitzegitea baino ez dago, entzun-ikus teknika berri hauen garrantziak jabetzeko. USA-ko zenbait unibertsidadetako biblioteketan, kasetak liburuak haina omen dira.

Gu, berriaz lehengo moduloei jarraitzen gatzazkie liburuak liburutegietan gordetzen eta noizik behin eskua luzatzen. Beharko noizbait teknika berriak ere kontutan hartzea, eta hartaz hastapenetan ekitea.

* Denetarik labur

1974 urtean 18.577 liburu argitara eman dira Espainia-ko Estatuan barrena. 577 katalanez, 48 gailegoz eta 92 euskaraz izan dira.

● U.S.A.-ko biztanleek munduko % 6 diren arren, % 33 energia gastatzen dute.

● Espinian, % 1,22 familiek % 22,39ren errenta dute. Eta % 52,57k, % 21,62 baino ez.

● Diotenez, Iberduerok etsi omen dio Debako Nuklear Zentrala eraikitzeari.

● Martxo honetan birritan jarria da MAITE izena Iruñeko errejistroan.

● Hogeita bost kanta taldek hartuko dute parte Gipuzkoako II Eskolarteko Kanta Lehiaketan. Hoitako zazpi ikastolakoak dira.

● Guk ez bagenekien ere "Real Sociedad" delakoaren fobaila sarrerak bi hizkuntzatan argitara ohi dira. Euskaltzaindiaren esanaren arabera, gainera.

● Ondarroako "Kresala" Elkartek Arrantza Abes-tien I Lehiaketa sortarazi du.

Azken epea apirilaren 30ean amaitzen da, eta araudia 6. orrialdean aurkitu ahal izango du irakurle interesatuak.

HILORTZE EDO ABORTOAZ

"Hitz 2" irakurritz

Eskuratua dut "Hitz 2". Irakurleari zor omen zaio gure aldizkari modernoari. Irakurlearen kritika-
ren zain omen dugu.

Puntu bati lotzen natzaio, bada. Abortoaz dionari. Hiru orrialde da-
kariz. Abortoaz Frantzian eman
duten lege berriaren laburpena da-
kar aude batetik; hurrena, "kar-
man" deritzaion abortorako tekni-
ka ximplea marrazten du, eta hi-
rugarrenik, Alfred Kastler-ek "Le
Monde"n idatzi artikuluaren ematen
da euskaraturik.

Bai bata, bai bestea, bai hiruga-
rrena jendeari agertzeari gauza
positibua eta onurakor deritzat. He-
rria aukerabide baten aurrean
ipintzea: hobeto esan, herriari au-
keratzeko bidea ematea, gauza
onurakorra dugu, noski.

Ez dut uste, ordea, "Hitz 2"n
puntu horretan herriari egiten dion
proposapena guztiz jatorra denik,
urrik eman ere.

a) Frantziako legeaz dakarren
laburpenari buruz, zer esanik ez
dut.

b) Abortoaz ematen duen tek-
nikari buruz, besterik da. Badiru-
di, abortatzen duenaren min edo
oimaze guztia edo kasik guztia, oi-
naze fisikora mugatu nahi duela.
Aldiz, badakigu, oinaze fisikoa eta
sozial hertsadura baino zerbait ge-
hiago badela hor. Bere burua abor-
toa egitera beharturik dakusanak,
min fisikoa gain, badu beste bar-
ne larritasun bat: ez du kapritxo-
egiten, ez du guztiz lasai egiten.
Eta larritasun hori baretu edo isil-
tzeko ez da aski adiskide batekin
edo besterekin hizketan aritzea.

d) Hirugarrenik, Alfred-en ar-
tikuluari buruz. Bizitzari buruzko
arazo hori ez da hain sola. Erli-
gioaz kanpo, kristautasunak ezarri
bide izan duen errepresioz kanpo,
bada zerbait pertsonaren barnean
bere erriatzen ernea lukeenari bu-
ruz.

Oraindik orain, teologo batzuek,
zenbait kasu berezitan, abortoa
ontzat ematen zutela esaten nuen.
Batek (ez dut uste erlijio aldeko
errepresio kutsu gehiegi duenik)
honela aurpegiaratu zidan: "Horre-
taz zer? Erne duena ez zaio la go-
goko, eta abortatzera? Mutila na-
hi, eta neska etorri, eta abortatze-
ra? Su normalen alde ari gare-
nok, tontoarena ari ahal gara ba-
da egiten?" Arrazoinketa, agian,
ez bide da guztiz zuzen-zuzena;
baina, bada hor "Hitz 2"n ager-
tzen duena baino gauza konple-
xuagorik.

Bere burua abortoa egitera be-
harturik dakusanak, uste dut, kin-
ka larriagoan aurkituko dela, ezin-
bestean. "Hitz 2"n aurkeztu nahi
izan diguna baino kinka larriagoan
inondik ere. Delako pertsona hori
erlijioagabea balitz ere.

Errepresio hotz-hotza bezain ma-
kurra deritzat arazoa "Hitz 2"n
egiten duen bezain ximple aurkez-
teari. Zeren hori ez bait da jen-
deari proposamen jator bat egi-
tea.

AMUNTSA

OROTATIK: AZIERA ONA ETA ELKARTASUNA

Inglaterrako agerkari batek inkesta jakingarri bat osatu du berriki;
oraiko guraso eta seme gazteen arteko aserreak eta ezinikusien iturbu-
ruak bilatu eta aurkitu nahi izan ditu. % tik 50 ingurukoek, seme-alaben
arte, ezin dutela gurasoekin elkar aditu esan dute; beti mokoka dau-
dela edozein gauzarenatik eta halako.

Baiña arrigarriago dena hippy-en aro eta sasoin huntan, % tik multzo
aundi bat kexatu dela etxea utsitik aurkitzen dutelako, gurasoek ez diote-
lako bide xuxen bat erakusten adin minbera hortako ezbaietan, ez eta
gazteen makurrak zuzentzen.

Gazteok, desgantzak direnek berek (zakarrek), korroitzak nahi dute,
baiña molde onean, aserretu gabe; altabada guraso aberatsak aunitzetan
berezirik bizi dira, edo bakotxa bere aldetik parrandan beti.

Gazteak arrazoin puska bat badutela iduri luke; molde eta tankera
garratzak ohitzen badira, deusik ezta lortzen, eta osina gero eta aundia-
goa. Ezen jendeen artean, bai politikan, bai eta nagusi-langileen artean
ere, gauzen baitako funtsa bera baino gehiago kontu da, aginteen esateko
moldea. Oharrak eta zuzentzeak leunki esaten badira, behekoek, gazteago
direnek adituko dituzte, eta askotan onartuko ere.

Jean COCTEAU idazle famatu zenak zion behin... «Maite zaituztenen
oharrak ongi etorriak izaten dira, eta maite ez zaituztenenak berriz, lai-
dogarri...».

Euskerazaleen kupidagabeko aserreei buruz berdin esan genezake.
Oraintsu, ordea, handik eta hemendik zentzuko ele zenbait entzuten asi
direla iduri luke. Garaia da eztabaiak leuntzeko eta erdaldunen aurpegira
berera erakusten ohi dugun eskandaloa ixilarazteko. Ezen tankera deito-
ragarri hontan Madriletik ematen baligute Irakaskintzan, Telebistan eta
beste sozial-arremanetan euskara sartzeko baimen aundiago bat... postu-
ra txarra gurea!

Altabada, catalanen gisara, elkarren arteko prestakizun edo programa
minimoren bat, prest ote daukagu sail hortan? Ezta egia beraz, Z. Ar-
giak letra larrietan argitaratu duena: *Euskararen herio-gaitzik funtsezko-
na, ofizialtasun-eza da*. Guhaur euskaldunek dugu bereziki mintzaira, geu-
ren baitatik uxatzen.

Z. A.-ko artikulu batean I. Laspiur-ek dion bezala (N. 626): ...*Lehenik
kolkoan daramagun «intratsijentzia» hartu eta «tumor» txar bat bailtzen
kendu egin behar dugu. Bakoitzaren jokabidean demokratik garen ala ez
froga garaia heldu delakoa nago... Elkarri «esaten» hainbat, elkarri «en-
tzuten» ere ikasi behar dugu.*

Gure Elkartetako burubero bat edo bestek, demokrazia ahoan, bortxa-
keria obratzen dute gero. Sozial bortxakeria hori orain praille batzuek
ere predikatzen dute.

Liburuan irakurri berri diren sozial asmakerietaz, *kefetxean* ihardu-
tzea eta izketatzea da gauza bat; eta Iparraldeko Erresumetan, *eskugarbi*
ohi diren agintariak, urtetan frogatu sozial esperientziak hemen obratzea,
beste gauza bat. Nazionalizatze arazoekin, hemengo prestuezeriaz be-
rriz, erriko jende arronta umezurtz geldi daiteke, iñora jotzeko eskubide
edo erraztasunik gabe; industrial arraparien aztaparretan gelditzen den
baño larriago.

Honi datxikola, jakin ere behar dugu, GALE-eko aberrizaleek bere
izkuntza eta kultura propioa altxatzeko, Elkargo zabal batean biltzen di-
tuztela Talde bereziak, *laborismoaren* programa bazter utziz mementoan.

Bainan zer osagarri, gure arteko gaitz horrendakoa?

*Badugu, agian, erdibide bat (eibartar idazle horrek dio). Ertzetan dira-
tekeen alderdi biok elkarriketara bildu nahi ez badute, ez dago horiekin
ezer egiterik. Baina ANAITASUNA, Z. ARGIA, GOIZ ARGI, AGUR, HE-
RRIA, «Erribide» eta Kardaberaz taldeak... eta abar guzti hauen artean...
ez ote dugu harreman eta konponbide batetan jar dakigukeen gizonik?
Horretarako gertutasunik ez badugu, egia esan, ez dugu euskaldunok ezer
onik merezi.*

Helburu horiek guretzat goregi daudela uste dutelarik, eta perfekzio-
nerik ezin dala amestu gure mundu ertsi eta ttipi hontan, hala ere idazle
multza baten bilkura bat egin daitekeela badirudi, setatsu ez direnen
arte, behinik behin.

A. APAT-ETXEBARNE

ETXKO-ANDRE: IRAUN ARAZI ZURE
ARROPEI ONOKO JABOI ONEKIN:

JABON LAGARTO

Zure garbiketa makinaz egiten ba'ezu
ATOMIZADO LAGARTO — jaboia erabilili beti
Eskuz ba'zabiltz, LAGARTO — jaboia bear dezu erosi

JABON LAGARTO, garbiketarako jaboia bakarra
Etxeko-andrearentzat neskamerik egokiena.

¡JABON LAGARTO!

Emaztea eta haur-galtzea

Hemen, gai suminkor baten aipatzerat noa. Bainan, kasu. Ez eni
erranaraz erraiten ez dudarik. Batzu alde, bertzeak kontra, bakoit-
zak bere kontzientzia du gidari. Ene iritzia ez du den gutieneko
garantiarik.

Nik erran nahi dudana da, ene iduriko, zer litekeen egiazko liber-
tatea, emaztearentzat, puntu horren gainean.

Nahitarat haur-galtzea, ez da libertatea. Hori da burdinazko ka-
tea batzuetan estekaturik gizonen eskuetan bere buruaren preso
ezartzea. Egiazko libertatea bertze bide batetik pasatzen dela idu-
ri eni. Emazte batek haur-galtze bat egiten duenik, egiten du haur
hura ez duelakotz nahi (hori ez zuen inork sekula asmatuko...) Haur
hura ez badu nahi, ez du nahi haur haren hazia haren baitan emana
izan dadin? Eta nork emaiten dio hazi hura, ezenez eta gizonak? Be-
raz emaztearentzat egiazko libertatea da gizonaren bizi-iturria agor-
tzea.

A jauna, zabal irekitzen dituzu begiak, zimurtzen kopeta. So
egizu, so egizu. Erraz da emaztearen bizkar, ttantto tiratzen hartzea!
Izan dadien nahizkoa, bortxakoa, haur-galtze batek kolpatzen du
emaztea bere izatearen zolaraino. Hortaz ez duzu axolarik... Alta,
zuk, zeure osagarriarentzat ez zenuke deus irriskurik. Begi hets-irek
batean, mediku batek agortua du zure bizi-iturria. Eta egun batez,
nahi baduzu berriz aita izan, bertze begi hets-irek batean hor zara
zeure botere guztien jabe, gizonen artean gizon.

Hora egiazko libertatea zer litekeen emaztearentzat...

A, jauna, minixtro banintz!

—o0o—

Baliteke oraino zer erran, ba aipatu bi puntu horietaz, bai eta
ere libertatearen izenean emaztea gibelka ari den bertze puntu
batzuek: emaztea eta moda; emaztea eta edana, pipa; emaztea eta
pizua edo gizentasuna...

Baina badut aski erranik. Burutzeko huna erdaratik hartu bertso
xume batzu:

Ez izan nahi emazteki bat baizik,
Begiak ezitazun osoz beterik.
Alegera nola iñara arina
Pasatzen den zeru zolara urdina.
Maitatua, goxotasunez betea,
Ximplea nola ahizparen musua,
Segurra, pausatua, nola den gaua
Duelarik hegalez hartzen kanpoa.
Ez izan nahi deuse, deuse bertetik,
Izan deusere, emazteki bat baizik.

KATTI

Kontu emen!

Euki gogoan!

Adiskide ta etxekojaunok!

Zuen enmazteentzako esku-erakutsirik onnea. Zuen sukalderako
apaingarri

Eltze azkarra. Asadora-Freidora RADAR. Erre ta prejitzeak aukerakoa
SUPERCACEROLA A PRESION «RADAR»
Juegos Espátulas y juego Cubierto «RADAR»
LANTEGIA-INDUSTRIAS RADAR ESKORIATZA (Gipuzkoa)

ORMAZABAL - DAR DUNIXI

ETXEGINTZA TA ETXE-TXUKUNKETARAKOAK

URALITA ORDEZKARIA

TOLOSA

Urrutizkiñak:

Etxekoa: 65 19 60

Landolakoa: 65 19 33

URRETXUA

Urrutizkiña

Landolakoa: 67 17 84

ERAKUSTOKIA: Tolosa'n - Zumalakarregi, 7'gn

"DEBALDE edo dohan"

logelakoak

Tresilloak-liburutegiak-osagarriak
1975 moldeak

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

maitasuna darien muebleak

Ipar Euskal Herriatik emazte bat mintzo Emaztea eta lana

Ez da dudarik emaztea gizonaren heinekoa dela, salbu indarkako gauzetan. Hori anitz sailetan gero eta gehiago ari dute emazteek frogatzen.

Baina emazte bat egina da lehen lehenik biziaren emaitza, ama izateko, haurren hazteko.

Oraiko bizi beharrak emazteari etxetik kanpora manatzeko dio lanean hartzea, haur gazteak izanagatik hazteko. Zer aterabide ikusten da oraiko egunean, emazte horien alde?

Ama bat lanean har dadin, haren haurren zaintzeko egin behar haur ttipi zaintzeak (crèches). Pagatu behar hartu langileak. Horra hor, ene us-tez, lehen korapilo makurra.

Aintzinamendua ez da haur-zaintzei egitea, goizean goizik lanerakoan emazteak bere haurra han utz dezan, arratsan etxerakoan hartzeko. Aintzinamendua liteke, lehen haurra ukaiten duen bezain laster, ama hura pagatua izan dadin etxean egoiteko, lanean ari balitz bezala.

Eta gero, haurrak haundituz bezala, emazteak behar luke, nahi badu segurik, berriaz lanean hasteko parada, ahalaz egun erdika. Haurrik ez izanik ere hazteko, emazte batek baitu beti etxean zer egin.

KATTI

Denbora berean, astean bi arratsalde (eman dezagun) ama familiakoak behar luke etxean ordain bat (aide-familiale). Gisa hortan izan dezan nahi duenaren egiteko ahala: zinema, liburu irakurketa, edergintza politika, geroari buruz zerbait lanetan trebatzeko errextasunak, eta bertze. Deskantsu poxi abten hartzeko. Oraiko mendeak dakarren aintzinamenduari irekia egoiteko. Ez beti xatarren eta xuriketen erdian bizitzeko.

Oraiko gazteak, batean hau, bertzean hori, azkarki joratuak dira. Baina segurtamen bat bada: oraiko ama familiako gazteak balute etxean egoiteko ahala, lehen haurra sortzen den pundutik, anitz eta anitz egon litezkeela. Ikertze batek dio 100etarik 51 direla. Ni segur gehiago badela. Lanean ari den ama familiako baten bizia ez da anitzetan jende baten bizia bainan galeriano batena. (Mintzo gara sehi pagatzeko ahalik ez dutenez).

Ez dugu segur hemendik erraite beharrik ama bat etxean egoiteak zer ondorio baliosak lituzkeen, ez bakarrik haurrentzat, baina gizarte guziaren alderat.

Astekari berri bat?

HERRIA astekariaren 1277 numeroan giputza den baten arrankurak irakurtzen ahal dira euskal aldizkariari buruz, sakonegi eta illunegi aurkitzen dituelako.

«Gipuzkoar gazte horrek Inkesta bat egina omen du (Bidasoaz egoalde huntan) irakurza-leen artean eta ohartu da, intelektualez kanpo, geienek ez dutela oraiko kaseta askoren moldean hanbat preziatzen. Teoria sobera eta berri gutiegi aurkitzen deute; errebita batzue-tako on litaizken gaiak ez zaizkie batere egoki jende xehe popularreri.

«Ezgira gu filosofia gose, diote aunitzek. Bertzalde, edozoin bezain euskaldunak girelarik, beti euskal kulturaz ari zaizkunek nardatzen gaituzte. Bai euskaraz mintza dazkigula; bainan gure lanez, lantegiaz, osagarriaz, pilotaz, oraiko jateko edo dibe-ritzeko modez, airekoez, ixtripuez, erresumako goiti-beheitiez, arrotz herriakoez; ez beti kritika hutsez, bainan gauzak diren bezala aipatuz!

«Gipuzkoar gazteak erraiten zaukun bide hortaraz buruz, kaseta berri egitera zoala, lagun batzuekin batean. Kaseta herri-koia eta ez intelektuala!... Gauden beha».

Inkesta horren egilea nor de-nez jakin nahi litzake; egiazko inkesta baldin bada bederen.

A. Apat-Etxebarne

Arrantzale abestien 1. Leiaketa. Ondarru, 1975 Kresala elkarteak antolatzaile Araudia

- 1.—Leiaketa hontan abesti berriak soil-soilik parte har dezakete. Bakar abeslariak kantatzeko gerturikoak noski.
- 2.—Abestiaren hitzek euskaraz beharko dute izan. Gaia, itsasoko arrantzaleen bizikera eta arazoei nahi eta nahiez loturik beharko du izan. Hitzak aurretiaz argitaratuak izan daitezke.
- 3.—Abestien musika, bai melodi, bai laguntzaren aldetik, euskal kutsu berezia beharko dute izan.
- 4.—Hiru minutu baino gehiago ez du iraun behar abesti bakoitzak.
- 5.—Abesti berri hoiak bidaltzeko epea, aurtengo apirilaren 30ean bukatuko da.
- 6.—Eresiak, piano edo kitarrarako bezala atonduta bidaliko ditu egileak.
- 7.—Leiaketa hontan parte hartu nahi dutenek, abestiak bidali eran, beste baldintza hauek ere bete beharko dituzte:
 - Abesti bakoitzaren hiru ale bidaliko dituzte, izenpetu gabe, noski.
 - Partiturak lema batekin bidaliko dira eta beste beste itxi batean lema eta egilearen izen abizenak eta zuzenbidea.
- 8.—Bidalitako abestien artetik, 12 abesti aukeratuak dituen epai-mahai batek, agirian egingo diren saioetan herriari eskaintzeko.
- 9.—Abestiak aukeratzeko, musikaren balioa ez ezik, idazlanaren esan nahi eta elerti balioak ere haintzat hartu eta ikaztatuko dira.
- 10.—Agiriko saio hauek honela egingo dira:
 - a.—Hamabi abesti aukeratuak, ekitaldi bitan, herriaren aurrean, Ondarrun, abestuko dira.
 - b.—Hamabi abesti hauen artetik, SEI aukeratuak dira, azken saioan parte har dezaten.
 - d.—Aurretiko ekitaldietan abesti bakoitzak lorturiko puntu edo botoak, azken saio hontan ez dira kontuan edukiko. Abesti guztiak, azken saioan, egoera berdinean aurkituko dira.
- 11.—Saio hauetan abestu dezaketen abeslariak, abestien egileak berak izan daitezke, edo, bereik nahi duten abeslaria aukeratu. Bestela, antolatzaileak aukeratuak dituzte abesti bakoitzari dagozkion abeslariak egokienak.
- 12.—Bai lehenengo ekitaldietan eta bai azken saioan, aukeratze edo botazioak honela egingo dira:
 - % 50, herritar entzuleak.
 - % 50, horretarako aukeratutako epai-mahaiak.
- 13.—Hiru sari izango dira:
 - Lehenengoa: 15.000,— pezeta.
 - Bigarrena: 10.000,— pezeta.
 - Hirugarrena: 5.000,— pezeta.
- 14.—Aukeratutako hamabi abestien egileak, nahiz egileak berak, nahiz egileak aukeratutako abeslari batek abestu, saririk ez ba dute jasotzen, 1.000,— pezeta diru laguntza hartuko dute lehen ekitaldian, eta 1.500,— pezeta azken saioan.
- 15.—Abestien partiturak, aurretiko arauetan esaten danetz, zuzenbide honetara bidali behar dira:

KRESALA ELKARTEA
Primo de Rivera, 23-1º.
ONDARRU, BIZKAIA.
- 16.—Hemen esaten diranez gainerako edozein arazo, antolatzaileek erabakiko dute, eta bere erabakia behin eta betikoa izango da.
- 17.—Leiaketan parte hartzeak, araudi honen ezaguera eta onhartzea esan nahi ditu, noski.

ONDARRUN, 1975 ko otsaila

ETXEPAREZ (I) Hitzaurrea

«...Irudi bazautzu, inprimierazi ditzazun eta zure eskutik orok dugun joya ederra...».

Euskarazko lehen liburuaren inprimatzea diru-laguntzaile edo adiskide diru-laguntzaile bati esker egiten da. Ez dut uste «merenas» bati esker inprimatuko zenik, «Bernard Lehetek, Jauna, Etxeparearen liburuak diruz posible egin zuen «merenas»ek...» (Joxe Ariztimuñoren entsegu interesgarri baten arauera). Diru-laguntzaile eta mezenas izatea ez baita berdina.

Bernard Lehetek, Etxeparearen diru-laguntzaile ala mezenas den jakiteko, bion arteko famili eta politik harremanak nolakoak ziren aztertu behar da, Nafarroako (batez ere Nafarroa Behereko erreinua eta Baionako eliz-barrutiko kondaira sakonduz.

Nahiz eta gaur egun diru-laguntza eta mezenazgoaren konzeptuak nahasirik egon, mezenazgoa diru ematea baino zerbait gehiago da. Gogoan har, irakurle, mezenazgoa XVI. mendean pil-pilean dagoela (bai eta mendi bi geroago ere) eta Europa osoan zentzu berezi bat duela (Euskal Herria Europaren zati bizia baita). Gaur egun, noski, inongo mezenazgok ez du zentzurik, nahiz eta azpiko eta benetako mezenazgoak han eta hemen ikus.

Begira honetaz Robert Eskarpitek esandakoa; behin-goan konturatu zara, kultur-lotura bat duela ondorioztat, mezenazgoaren diru-laguntzak: «Idazlearen behar guztiak, pertsona edo erakunde baten menpean aseta daudenean, eta pertsona edo erakunde honek bere kultur-nahia asetzeko idazlearengandik esker-erantzun bezala eskatzen duenean, horra hor mezenazgoa».

Dena dela, Bernard Leheterekin adiskidetasuna («...eta haren adiskide orain Bortalendenak» —Sautrela—) apartekoa da, haren baitan poesiak adatzeko eta zuzentzeko eskudun baita «...zeren, jauna, haiek

ikusirik eta korrejiturik plazer duzun bezala... —Hitzaurrea—.

Etxepare ez da beheko familia baten semea, «Sarrasketako Etxepare familia nobliaren semea behar bada, dokumentu batean, 1548-1-21.n, agertzen den Juan Etxepare handikiaren anaia...» (Jaurgain). Etxepare hitzaren esan-nahiak hau berbera irakasten digu: Etxepare familia noblia zela, «Etxepare hitza Etxe-kaparetik dator. Etxe noblia esan nahi du eta Jauregi, Domez, Salle, Casamayor, Palarioren antzekoa dugu» (Jaurgain).

Etxeparearen diru-laguntzaile den Bernard Lehetek dela eta... «Sarako Lehetia familiaren semea dugu, 1530-VIII-22.n, Bordaleko Parlamentuaren abokatu jeneral izendatua» (Jaurgain).

Baina Lehetia familiaren gora-beherak pixka bat iker-tuz (Ikus: «Recherches sur la ville et...») nafartarra dela (hego-nafartarra) Lehetia etxe nobliaren sorlekua konturatzeko gara, nahiz eta geroko adar biak (Sara eta Baiona) izen handiagoa izatea. Esandako liburu hortan oinarrituta, Lehetia familiak laburpen bat egiten dut:

LEHETIA FAMILIA
Nafartarra.—XII. mendea
Saran finkatzen da.
XIII. mendea

Baionara
adar bat
1450.n
inguru

Castetnau
famili izenarekin
jarraitzen du

Gure egunetarin

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

EUSKALTZAINDIAREN BATZARREA

Joan den otsaileko 28an Euskaltzaindiak bere hileroko batzarre arrunta egin zuen Donostian, Gipuzkoako Diputazioaren jauregian. Hona hemen batzarrean erabiltako gaiak:

Euskaltzainburuak berri triste bat jakin arazi zien batzarkideei: Ignazio Larrañaga, Pingliang-ko apezpiku jaun eta euskaltzain laguntzailearen heriotza (G.B.).

Euskera, Euskaltzaindiko aldizkariaren aurkezpena egin zen. Oraingo zenbaki berri hau 1974 urteari dagokiona da.

Jose Maria Satrustegi, euskaltzain jaunak, Iruineko Udalak hartu duen erabakia jakin arazi zuen: Iruinean, alegia, EGBko irakasle izateko etsaminetan, euskeraz dabilenari eta hori Euskaltzaindiko agiri batez egiztatzen duenari, lau puntu gehiago emango zaizkiola.

Antonio Arrue euskaltzain jaunak, berriz, Donostiako Udalak Euskaltzaindiari 150.000 pezetako diru laguntza ematea erabaki duela jakin arazi du.

Goizean euskaltzain osoen artean egindako bilkura bereziaren berri eman zen. Goizeko bilkura horretan Jean Louis Davant, zuberotarra, euskaltzain oso izateko hautatua izan zen. Guillaume Eppherre zen-

duaren izenean. Bilkura berean lkastola hitzegiko 14 eta 15. zerrrendak aztertu eta onartu ziren.

Aita Alustizak egindako lana irakurri zen, euskal folkloreak Atarrabioi eta XIII. mendeko Pedro de Atarrabia frantziskotar jakintsuak elkarrekin izan dezaketen zer-ikusia aztertuz.

Pierre Lafitte euskaltzain jaunak txosten interesgarri bat ekarri zuen Etienne Lapeyre (1840-1893) euskal idazleari buruz.

Carlos Santamaria euskaltzain laguntzaileak beste lan bat irakurri zuen, hazi eta hezi hitzen esanahia eta adierak finkatu eta mugatu nahiz.

Emakumearen Urtea dela eta, ekainaren 27an bilkura berezia egingo da, euskeraren arloan gailurtu diren emakumei eskeinita.

Martxoaren 29an, eta Arrasaten, goizeko 10etan, B mailako euskal irakasle titulua lortzeko etsaminak egingo dira. Etsamina hoiak aurretik bi ekinaldi egongo dira, eta hoietan irakasleek beren aztura eta irakasbideak elkarri ezagut arazteko aukera izango dute.

(Euskaltzaindiaren Prentsa Bulegoko Agiria)

IPAR EUSKAL HERRIKO BERRIAK

NARBAITZ KALONJEA M. RAVEL-EZ

Hil honen zaspian Maurice Ravel-en ehun urte burua (jaio zela) ospatu zen Ziburun.

Lehen ere esan genuen ehun urte buru hau ospatzeak garrantzi handia duela guretzako. Horretarako denok gure aldetik zerbait jarri behar genuke, baina gure Herriko norbaitzuek, batipat, kon-tuan izan behar lukete.

Anitz esker eman nahi diegu nola Ziburuko jai-aldia hala Donostiako Herri Aurrezki Kutxakoa antolatu duten guztiei. Bi lekutan, seian, ostegunez, Donostian, eta zaspian, ostiralez, Ziburun, bildu zen jendea ere anitz esker.

Bainan, batez ere, Narbaitz Kalonjea eskertu nahi genuke. Donostiako Herri Aurrezki Kutxan, hilaren seian, Ravel zenaren ize-nean omenaldi bat ospatu zen. Bertan ondoko hauek parte hartu zuten: Bello Portu jaunak, Narbaitz jaunak, Herri Aurrezki Kutxakoko batek, eta Frantzia Erresumako Kultur-gintzaren ordezkari batek. Azkenik, hitzalditxo guztiak amaitu ondoren, Nicole Henriot piano jotzaile galantak (Marguerite Long-eren ikasle eta segitzaile berezia) M. Ravel-en zenbait konposizio entzun aratzi zizkigun.

Narbaitz Kalonje jaunak, hitza esateko bidea eman zitzaionean, frantsesez, lehenik, gaztelaniaz luze, gero, eta euskaraz, amaitzeko, hitzegin zuen. Hitz batetan esateko Narbaitzen hitzaldiak M. Ravel musikagile handiaren jaioterria, Ziburu (eta bertan M. Ravel-ek bere musikagile bizitza, hogeitaz, igaro omen zuen), ozenki gogora eta aitor arazi zigun han geunden guztioi. Berriz ere anitz esker, Narbaitz Kalonje jaunari!

Gure herriko bizitzan murgildu nahi duten guztiei dei egiten diegu herriaren alde saiatzera.

JEAN LOUIS DAVANT JAUNA,
EUSKALTZAIN

Berriki, Davant jauna Euskaltzaindira deitua izan da. Zorionak opa dizkiogu Davant jaunari.

Xuberoan jaioa dugu euskaltzain berri hau, 1935eko ekainaren bostean Urrustoi-Larrabile herrian. Bere gurasoak nekazariak ziren. Goi mailako ikasketak nekazaritzaz eginak ditu. Nekazaritzaz injinadore txartela Angers-ko Ecole Supérieure delakoan atera zuen. Ezkondua da eta bi haur ditu. Egun Hazparneko Collège Agricoles Sciences Techniques Agricoles-en maixu da. Liburu zenbait eta al-dizkari ugaritan idatzi du. Idatz lan berriak ere laster argitaratzeak baditu.

Davant jaunaren euskaltasuna denok ezagutzen dugu, batipat, hemen iparraldean. Segur gara berarekin indar berritze bat izango duela Euskaltzaindiak eta euskaldun denon probetxurako lan ugari, aurrera ere, egiten saiatuko dela. Berriz ere, zorionak Davant jaunari.

«EUSKALDUNEN HERRIALDEAK»

Hilaren hamabian Baionako Euskal Erakustokian, lehen aldiz, «Euskaldunen Herrialdeak» izeneko entzun-ikuska, ingurueta-ko kazetari eta beste batzuei eman zaie. Delako entzun-ikuska Manex Pagola abeslari ezaguna antolatua da. Izenburuak ederki esaten duen bezala bertan Euskal Herriko bazterren berri, entzutea eta ikustea ematen da. Egilearen asmoa herri eramatea da.

Zorionak Manex Pagolari prestatu duen lan ederragatik. Eta jende anitz igaro dadila hori ikustera.

IKASEN ZUZENDARIPEAN

Hilaren hamalauan hitzaldi —elkarriketa bat ospatu zen Baionako Euskal Erakustokian.

Hitzaldi-elkarriketako gaia hauxe zen: hizkuntzalaritza eta kolonialismoa; hizkuntza zapaldu nondik nora bilakatu dira?

Hitzaldi-elkarriketa Louis-Jean Calvet-en liburuaren hurbilean zen. Hiru puntu, batez ere, ikutu ziren. Lehenengo, hizkuntzalaritza-aren egitekoa, sarritan, gauza itxi bat bezala kontsideratu ohi dela. Honela, anitz da, hizkuntzaren eta gizartearen arteko harremanez konturatu nahi ez denik. Bigarren, zenbait hizkuntza, burruka bizi bat egitera beharturik dagoela beste hizkuntza «libroen» mailara iritxiko bada. Zertan bereizten dira hizkuntza ofiziala eta hizkuntza ez ofiziala (dialektoa, patois)? Zenbait hizkuntza gaurko eskakizunetarako gaiak ote da? Hirugarren, egoera salatu behar da. Sarritan hizkuntzalaritza medio dela zenbait hizkuntza zapaldu da beste batzuk indartzeko. Beraz, gauzak argi eta garbi ikustea beharrezko eta bidezkoa da.

Azkenik, eta azken batetan, konturatu gara, neurri batetan, gizonaren eginkizun guztiak gizartearen mailakoak direla. Bera, gizar-te bat ezagutu ahi bada, bere egintzak ikusi besterik ez dago.

URZOLA

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2
(Esquina Zubieta)

DONOSTI

“Question Mark Fake” (Orson Welles)

Ez dakit filma hau zinetoki normaletan botako duten ala ez; mereziko luke, baiña beldur naiz «komertziala» ez izatearren egabekak bezela zeru goian zehar iheska ez ote duen pasa beharko. Donostian egun gutxi iraun du: Pequeño Casinon bota dute (Sala especial). Zentsurak lurperatzen ez duena, zine-empresarioen komertzialkeriak lurpera dezake; eta jendearen arreta gutxiak.

Espainiako zine-araudi berriak ontzat eman duenez, hemendik aurrera biluztasuna, halako une berezietan, onartua izango da. Beraz, Alfredo Landa jaunak hemendik aurrera ez dizkiogu bere kaltzontzilluak bakarrik erakutsiko, ipurdia ere bai agian. Berdin, Ana Belén eta Amparo Muñozek bularrak baiño gehixeago erakustea beta izanen dute. Ederki.

Hori liberaltasuna ez dela dionak, hobe luke bere burua putzura bota. Ez baita hortik aurrerako irekitasunik itxoin behar. Hala ere, 1975. urteko beste arazo bat da... Orson Welles-en filmaz hasi naiz. Jende gutxiak ikusi du. Zorionez edo zoritxarrez, ez dakit. Jendeak, mundu hontan bizitzeko, ilusio eta ametsak behar omen ditu. Irudimenetik edo errealtatetik sorturiko izaki, gauza edo jokabide «sakratuak». Sakratu edo sakralizatuak. Artea, horietatik bat izan liteke. Artea sinestea edo ez sinestea, artearen beharra izatea edo ez izatea, hori besterik da; baiña arteak, gaurko gizartearen, giza-prestijio eta nolabaiteko kultur-premiak eta kultur-banitateak bete ditzakeenez gero, bere tokia badu, eta toki hori ez dio astoenak ere ukatuko.

Horrela pentsatu eta sentituta ere, gaur nor a-sartu litzateke ba Picassoren pinturak, adibidez, asto-pitokeria bat direla esaten? Iñor ez. Artea eta arte-lanak ez ditugu gaur egun poz-ezaile eta edertasun agertzaile bezela onartzen, misterio aspergarri baiña errespetagarri bezela baizik.

Orson Welles-ek esaten digunez, gaur eguneko artea «prestijio» batetan oinarritzen da.

Prestijio hori oso erraz «prestidijitazio» bihurtu liteke; eta askotan horrela gertatzen da. Gaurko artea epaitzeko ez dago arau eta neurririk. Arau bakar, norberatasunaren baitan, norberaren gustoa izan liteke; hortaz kanpo, neurri edo arau bakar «prestijioa» da. Eta prestijio hori nork egiten du, zertan oinarritzen da? Espezialisten iritzian. Espezialistak dira ona zer den eta txarra zer erabakitzen dutenak; espezialisten abotsa, garai bateko sazerdoteena bezalakoa da. Berak dira artearen balioaren misterio izugarri horren jabe eta giltzarri.

Eta espezialisten iritzi horren gain, negozio handiak jasotzen dira. Kuadroak saltzen eta erosten; su-bastak eratzten; inbertsio batzuk kilimakurtzen... Espezialisten ondoren, martxante eta bitartekoak agertzen dira (batzutan gauza bera dira). Martxanteak, espezialistak goraipatutako hura negoziatuko du, edo espezialistak martxanteak negoziatu nahi duen hura goraipatuko.

Baiña orduan Orson Welles-ek kifiada maltzur botako digu, eta espezialistak onarturiko hura ona denez gero, espezialistak zenbat aldiz deskuidatzen diren adieraziko... Entzun duzue ifioiz Elmyr d'Orhy delako baten izenik? Gizon horrek koadroak falsifikatzen ditu. Bera ez da falsifikatzaile bakarra, baiña bai ezagutue-netako bat. Elmyr-ek, garai batean, bere koadroak pintatzen zituen, eta hamar-hamabost dolar baino gehiago ifiorik ez zizkion ordaintzen. Goserik ez zuen pasatzen, goseri gosa deitzen zaien neurri horretaraino behintzat, baiña nahiko larri bizi zen... Egun batez, jostatuz, Modigliani bat pintatu zuen, eta bere etxean zedukan. Horrela, espezialista-martxante batek behin koadro hura ikusi egin omen zuen eta... o mirarla!

—Modigliani zoragarri hori nundik atera duk? —harrituta galdegin omen zion Elmyr-i.

Honek gezur bat esan. Hungriako aristokrata familia batetako semea zela, eta familia haren balore on-darretariko bat zela Modigliani hura... Martxanteak do-lar milla mordo bat ordaindu zion.

Handik aurrera, Elmyr-en etxetik eta istudiotik Modigliani Van Dongen, Manet, eta beste pintura-maisu askoren lan zoragarriak atereaz joan ziren. Falsifikazio hutsa ziren, baiña... gaur egun koadro hoietatik asko eta asko mundu osoko museo ospetsuenetan daude, eta jatorrizko direla uste izanik.

Orson Welles-ek esaten digunez, Elmyr Elmyr zenean bere koadroak ez ziren on jotzen. Harek egiten zuena ez ahal zen ba ikusgarria, ez ahal zen ba ederra? Zergatik dira ba ederrak bere falsifikazioak? Izen sakratu batzuen koadroen falsifikazio direlako, hain zu-zen. Izen sakatu hoiek ematen diote balioa arte-lanari, espezialisten on-iritziaren ondoren. Espezialista batek koadro horren jatorria ukatuko balu, koadro horrek ez luke baliorik; al-diz, espezialista engainatuz falsifika-zioa onartzea bultzatzen badugu, orduan koadroak as-ko balio du, diru asko. Eta merito paregabea du. Or-duan, Elmyrek sortzen duen artea ez da Modigliani-re-na baiña eskasago, ez da txarrago. Mundu guztiak onar dezakeen edertasuna sortzeko kapaz izan bada, zergatik ez edertasun hori edertasun kontsidera?

Ez dakigu gertakizun guzti hoiek, beren zehaztasu-nekin, Orson Welles-ek kontatzen dizkigun bezala izan diren ala ez; baiña horrek ez du garrantzirik. Gutxi go-ra-behera horrela izan dia, eta hortan datza problema.

Behin Picassori bereak bezela jotzen ziren hiru koad-ro erakutsi omen zizkieten. Lehenengoa agertu zioten, eta berak keinu batekin txarretsi egin zuen: hori ez da nerea. Bigarrenarekin berdin gertatu omen zen, eta hirugarrenarekin. Orduan, frogar horretara bultzatu zue-nak honela esan omen zion.

—Baiña, gizona, bi lehenengoak faltsoak dituk, bai; hirugarrena ez ordea, lehengo batean eorrek pintatu huan. Orduan Picassok erantzun.

—Picasso bat falsifikatzen beste edozeiniek bezain ongi zekiat.

Horrela izan bazen, sar dedilla kabalazan eta irten dedilla dantzan Gasteizko plazan.

Elmyr-ek Picassok ere falsifikatu izan ditu. Falsifi-katzearen, Leonardo da Vinci bat ere falsifikatua omen du... Orduan, galdera ezipainetara bera bakarrik datorrigu: arte falsifikatua jatorrizkoa bezain ona izan baliteke, jatorrizko artea falsifikatua bezain txarra ez ote liteke izan?

Orson Welles, bere filmaren une berezi batean, eta oso abots dramatiko batekin (behar bada adarra jo-tzeko asmoz, nork daki) Chartres-ko katedralaz min-tzatzen zaigu. Okzidenteko arte-lanik ederrena bezela jotzen du; edertasun hura, jende anonimo batek egin zuen. Egin zutenen izenik ez dugu ezagutzen. Baiña han dago, irauten du eta iraunen du. Garai hartan, dio Orson Welles-ek, arteak Jainkoaren haunditasuna glo-rifikatu nahi zuen, gizonaren dintasuna era berean baieztatuz. Lan harrek bere burua traspasatzen eta justifikatzen zuen, eta ez zegoen izenen beharrik. Gaur egun, aldiz, gizonak bere izate mugatuaren mugak hau-tsi eta traspasatu nahi litzake, eta orduan bere burua glorifikatu behar du: horrela, izena da garrantzitsu, eta ez izana. Eta arte mota hau, denborak hautsi, de-segin eta birrindu egingo du. Mixeria eta banitate guz-ti horiek, haizeak eramango ditu...

Ni Orson Welles-en planteamolde horrekin ez nago guztiz ados, baiña agian bera ere ez dago eta adarra jotzen ari zaigu. Hala ere, galdera hor dago. Gaurko artea deitzen den hori, gezur hantuste bat izatez kanpo beste ezer bai ahal da?

XABIER LETE

Transportes azkar s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Car-tagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coru-ña, Orense eta Vigora Joan etorriak.

Hornenirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkifiko: 552680 - 552684

Apartado 1361

RIKARDO

OPTIKA ETA FOTOGRAFIA

Registarako kristal bigun eta irmoak

Betaurreko galgatuak

Eguzkitarako betaurrekoak

Prismatikoak

Eztaietarako eta egun haundietarako argazkiak

Margozko argazkiak

Argazki zaleentzat

Fotokopiak

Kale Nagusian, 12

TOLOGAN

FAGOR

edaria
epela dagola?
FAGOR 'ek
oztuko
du bereala

NEKAZARITZA AN ETA EMEN

Jose Alkiza

BASERRITARRENTZAT DIRUA

Banku mundialak 6.000 milloi eta gehixeago aurreratuko dizkio Espainiari ganaderitza aurrera ateratzen laguntzeko. Nekazaritzako ministerioaren agindupean dagoen «Agencia de desarrollo ganadero» delakoak artuko ditu diru oiek eta partituko behitara jarriak dauden edo jarriko diren baserri elkarteetan. Diru orren erdia bezalatsu Galiziara joango da, gainerakoa Asturias, Santander, Euskal Errira eta abar.

Ikusiko dugu zenbat iristen den oneraño... eskatu gabearen faltaz ez dedilla izan!

GASOILA

Itxura denez nekazaritzako salzen den gasoillari kolore desberdina ezarriko diote beste ezertarako erabili ez dedin. Ain xuxen ortarakoxe ematen dute merkeago. Kolorea emate orrek, ez omen du, ordea, txarrago egingo, ez eta garestituko ere.

Gaiñerakoan, lehen 10,50 pagatzen zen gasoilla orain 12,50an dago salgai. Lehen 4 peztako deskuentoa egiten ziguten nekazaritzarako kupoaren barruan erosten genuenagatik, orain 6 peztarena egingo al digute? edota lauena bakarrik? edo beste sistimaren bat asmatu dute kolorea emate orrekin?

NUN ETA NOLAKO LURRAK

Nun eta nolako lurra dauden jakiteko Espainia guztiko mapa bat egiten ari dira eta 1988rako bukatuko dute, noski. Lan ortan buru dabillenak dienez, nekazari sekulako zerbitzua egingo die mapa orrek; urtean 136,7 milloi peztako gutxiago gastatu beharko baitituzte abonoetan. Alde batetik, lur sail bakoitza zer ereiteko den on, eta zertarako ez, jakingo dute; eta bestetik, lurra eskas daukan ongaria bakarrik botako diote.

Autsak eta mineralak gaur pagatu behar direnarekin, lurra lehen ere artatik nahikoa badaukalako, alferrik botatzen ariitza lastima da izan ere; baiña juxtu-juxtuan falta duen uraxe bakarrik botatzeko ere, zehatz jakin beharko da, nun zer nolako lurra daukaun soroan edo belazean, eta ongaria ere, komeni zaion uraxe eskuratu. Langite zail antxa ez bada.

ERLEEN EZTIA

Españian sortzen omen dira urtean 8.000 tonelada ezti; baiña irutatik bi kanpora saltzen dituzte. Erleak langilleak direla ez du inork ukatzen; alere, orain amar urte baiña askoz ezti gutxiago eniten dute urtearen buruan, 2.500 tonelada gutxiago.

Azukrea eskas eta ezti kanpora eramane, nola gozatu bizimodua? Arritzeko al da jendea garraztuta ibiltzea?

ERREMOLATXA NAFARROAN

Erremolatxa ereingo luketen nekazari talde batek artu dituen asmoak eta erabakiak aurrera eramaten laguntzen bazaie, urtean, 80.000 tonelada erremolatxa atera eziñik ez dago Nafarroan, eta berehala gaiñera.

Ortarako Diputazioa, toneladako oinbesteko bat, prima jartzeko prest dago, eta ortaz gaiñera, soroetik Martzillako fabrikara eramateko, karretoan lagunduko du.

Nafarroa guztian ez da gelditzen Martzillakoa beste azukre fabrikarik. Urtean 80.000 tonelada ez da sekula izan Nafarroan, ezta gehiena atera den urtean ere.

Orain du nonbait istimazio erremolatxa ereiten duen nekazariak, lur jo erazi dioten ondorenean!!!

ESNEAREN SALNEURRIA

Segi dezagun nafarrekin. Igaz nafarrek esnearen prezioa Espainia guztian bat bera izan zedilla es-

katzen zuten, ganaduzaleari ordaldu diezaion gobernuak ezartzen duen prezio ori, alegia. Aurten arrazoi eman zaie... itzez behintzat eta Espainia guztirako, esnearen prezioa bat bera dela, esan zaigu.

Gero... karretorako primaen atzekiz «zonak» eta salneurriak lehen bezalaxe geratu dira: ez bat, bost edo sei baizik. Nafarrak, eta gu, azkenekoan, jakiña, eta besteak baiña merkeago esnea saldu beharrean.

Ori delata, Nafarroako ganaduzaleak aserre bizian daudela, agertu da periodikuetan.

Txahalari amaren errapetik apartatzeko behatza ematen zitzaion ahora... baiña ark antzematen zion andik ez zetorkiola esnerik eta amaren titira itzuli nahi izaten zuen. Gaur ezta txahalak ere ez dute behatzik zuputzen, esne autsez azten baitira eta, ze uste ote dute, ganaduzaleak behatza zupatzu dadelala ala?...!

Esnetara jarrita dauden Nafarroako ganaduzaleen elkarteak, esnearen oraingo prezioa txikiiegia dela dio. Gaur litro esnea sortzea kostatzen dena kontuan artuta, eta bestalde, ganaduzaleek ere besteek bezalaxe bizitzeko behar dituzten gauzen garestitzea ikusita, litro esneak gutxienez ere 16 peza egin behar lukeela diote.

MARKAK ONTZEN

Aduenatako zuzendariek agertu dituzten datoetatik jakin denez, 1974 urtean 421.000 tonelada esne sartu dira Espainiara kanpotik. Bada putzu ederra! Litrotan aurreko urteko lau ia-ia.

Españian edaten den esnea, amar litrotatik bat, kanpotik ekarria omen da. Orri esaten zaio iturri oparoa.

Baiña... ondu baletz aurren igazko marka!!!

ARAGIAREN GORA BEHERAK

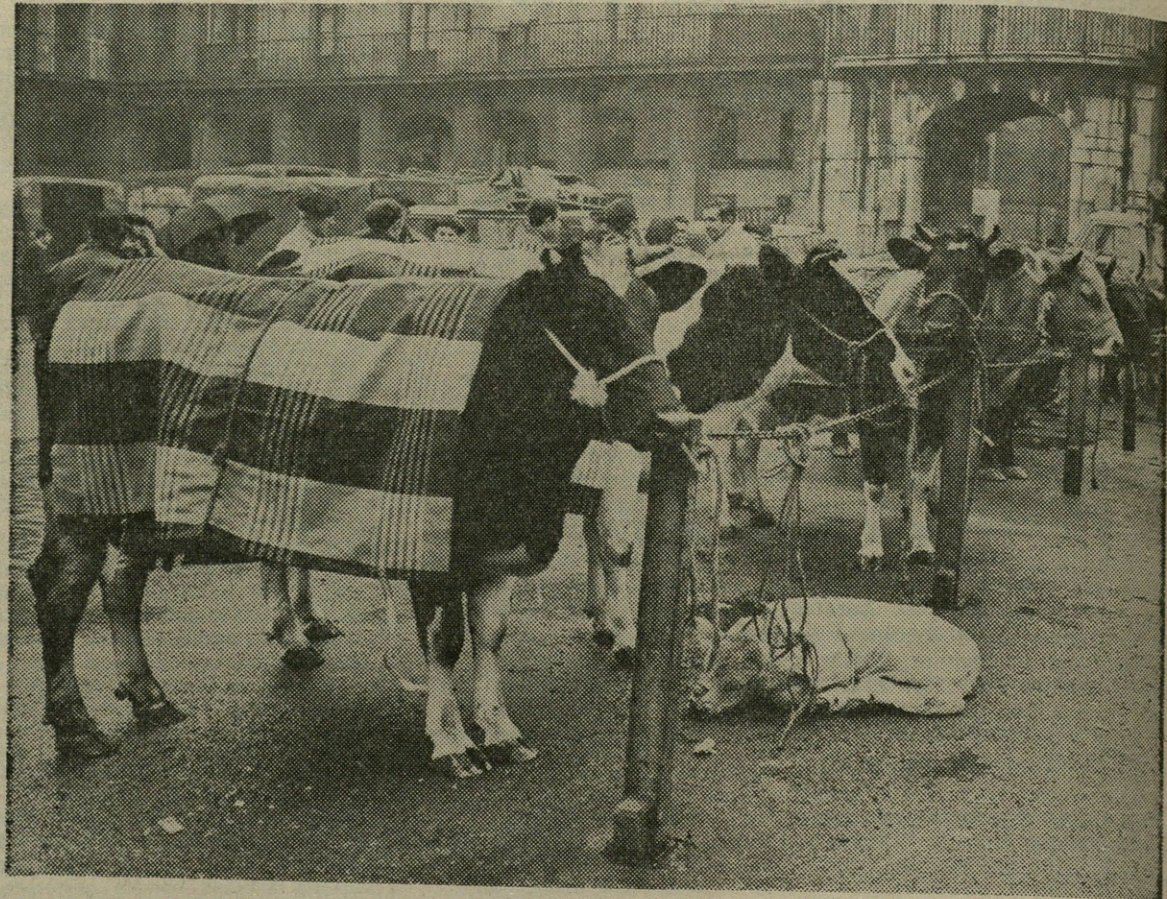
Argentinatik eta Uruguaytik ekarri zen zekor gizenen okelak badabilki komeria franko Espainiako jendeen ezarriko zuloan behera pasa eziñik.

Aragi ori, ez da dena batera iritxia. Puska batzuek urteak daramazkite kamaretan, beste batzuek iritxi berriak dira. Igaz 1974. ere 36.300 tonelada iritxi ziren bi nazio oietatik; baiña aurretik etorritakoak ere, orxe egon behar izan dute kamaretan sarturik... otzak xiurtuta.

Izan ere aragi ori Iritxita berehala, jendearen zekor aragia jateko gogoa, edo patrikako dirua, gutxitu egin zen, nonbait, eta merkatuan ez zen lehen ainbat zekor aragi saltzen. Orregatik Españian bertan sortutako aragia ere sobratzen ari zen.

Geroago, kamarak beteak alde batetik eta bestetik, baserritarrek zekorrak il eta kendu nahian zeudela, irtenbide au aurkitu zuen C.A.T.ek: 15.000 tonelada aragi erosi baserritarrei eta kamaretan sartu; baiña bitartean lehendik kamaretan zeuden 7.500 tonelada atera eta saldu.

Lehendik kamaretan zegoen aragi ori, plastikozko boltsetan sartu, eta eguneko aragi freskoa baiña kiloko 40 peza merkeago jarri da salgai. Etxekoandreek ordea, ez diote arrera onik egin, ez dira bata besteen pelean aragi ortatik eros-

ten asi; behar bada, ondo baneatuko ez ote duten bildurrez, eta or dago saldu eziñik.

Orain irtenbide berri bat eman nahi diote: latontzietan sartu, potetan, «carne congelada en su jugo» egingo omen dute. Eta onela bai, onela errex salduko duten itxaropena dute. Itxurak ala dira behintzat. C.A.T.ek 40.000 tonelada dauka kamaretan pillatuta eta oietatik 1.600 tonelada latontzietan sartzeko asmotan omen dira. Ori asteke, sistema martxan jartzeko. Oiek dituk komeriak oiek!!!

Eta gero astean bizpahiru aldiz sagardotegira edo afaltzera joan eta txuletak janez dabilzanengatik gaizki esaka ariko gaituk!

EMENGO ZEKORRAK

Bateko konjelatua dela eta besteko Zaragozatik edo nundiandik arakiñek nahi beste ekartzen dutela... gertatzen dena da, Gipuzkoako baserritarrek, oraintxe ere, etxeko zekorrak saldu eziñik dabilzala. Prezioak gora abiatu ziren baiña geldi daude, eta okerrrena, zekorrak ez daukala tirarik, arakiñak ez datoz kentzeko modukorik ba ote dugun galdez.

BADAJOZEN

Igazko lehorte orrek pikardi ederak egiñak ditu Badajozen. Azkenberriak diotenez 300.000 ardi mataderira kendu behar izan dituzte; beste 20.000 behi eta 50.000 zerri.

Aurtengo neguan batere euririk egin badu, izango dute nahiko larre datorren udaberrian gelditu diren pixarrak.

LANTZAROTEN

Denak ez ditu lehortea galdu. Burua nekatu eta abildadea behar. Lantzaroteko baserritar batek, patatak erein zituenetik eta atera diuen arte, euri tantorik ere soroan egin ez duen arren, beste urtetan añaokoxe patata pilla atera du. Nola? Patatak erein zituenean, artean lurra ezko zegoen eta ez zuela euririk egingo antzemanda nonbait, lurra surtako autsez estali zuen, sumendiak botatuko errautsez. Eguzkiak gaiñetik berotu arren lurra bere ezkotasuna ez zuen galdu eta patatok erne, jaio, azi eta beren fruitua eman egin dute.

Ondo kesteak izango dituk, baiña izatea ditzal

LEONEN

Leongo aluntamentuak feri plaza berri bat egitea erabaki du. Torrelavegako bezalaxe kategoriz «nacionala» izango da.

Leongo probintzian behi suiza da ugari. Aragitarako behiak, edo txahalak erosi nahi dituenak ikas dezake arako bidea, feri plaza ori egi-tean aukera ederra topatuko dute.

TORRELAVEGAN

1974 urtearen buruan 123.000 behi saldu ziren Torrelavegako feri-plazan eta denen arte 2.300 milloi egin zuten dirutan. Gaiñera amarretatik bederatzi Santanderko probintziatik kanporako saldu ziren.

ZARAGOZAN

Tausten jarri da martxan Espainiako ganadutegirik aundiena. 2.250 buru eukiko dituzte «baserri» ortan. Egunean 17.000 litro esne aterako omen dituzte eta milla zekor bai urtean. Ganadutegia martxan

jartzeko gastuak 100 milloi obretan eta beste 100 milloi ganadutan. Dirua Tausteko nekazari kooperatibako 240 bazkidek jarri dute eta Katalunako banku industriak % 40.

TIPULAK NEGAR EGIN ERAZTEN DU...

Ona emen baserriko andre gazte batek TRIA aldizkarira egin duen karta:

TRIA: Bat edo bati nere pena eta tristura konta beharrak eragin dit karta au idaztera. Gaur 200.000 kilo tipula 150.000 peztan saldu ditugu, eta ori fabore bat egingo baligute bezala artu dizkigutelarik, beste nekazari batzuk ez baitute olako «suerterik».

Tipula oiekin izan ditugun gastuak gure artean ala ohituta gaudeta etxekoan lana kontatu gabe, 221.150 peza izan dira. Mesedez, egizue zerbait... Andre gazte bat naiz, zortzi urte daramazkit gizonekin lurra lantzen; baiña ordalñetan... zer artzeko? Etsi dugu.

Maria Pilar. Alde guztietan lelo bera ote dabil?

BLAS DE LEZO

ETXE ONTAN DAUZKAZU SAGARDO, ARDO GAIN-GAINEKOAK ETA EDARI GUZTITATIK

Blas de Lezo Kalea, 6
41 20 65

DONOSTIA

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak. Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gaiñera esne putzuak, Oiek guztiak berekin dituz Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

ELIZAREN BERRI

LIBERAZIO TEOLOGIA INPORTATUARI UKO

Kristautasunaz mintzo nahi dutenen artean modan dago arazo hori: liberazio teologia gora eta liberazio teologia behera. Eta horren konkretizazio bezala, bere lehen ihardunaldiak, behinola, Txilen egin zituen "Cristianos para el socialismo" delako mugimendua zabalduz doa hara eta hona. Hona (Euskal Herrira) ere, bai.

Neuk ere, behin baino gehiagotan, aipatua dut sail honetan bertan liberazio teologia delako hori. Ez dakit ongi ala oker. Hobeto: guztiz oker esanen nuke.

Gogoan dut, oraindik orain aldizkari batetan irakurria: Congar (frantses teologo sonatua) goitik (Bibliatik, patristikatik, tradizioetik) hasi eta, egungo giza errealitate iristen da, zioen; eta Chenu (beste frantses teologo bat), berriz giza errealitateetik hasi eta, goraka doa: errealitate hori buruz teologiak zer esatekorik ote duen bila.

Gure artean ere, elkarrekin mintzo ginelarik, behin baino gehiagotan nikitu izan ditugu abiada bi horiek: egungo giza errealitateetik Bibliara, ala Bibliatik egungo giza errealitate? Eta hori izan da gure arteko batzorde askoren arteko etenduren arrazoiak: batek, Kristo hila eta bertutua hotsegitetik, predikatzetik hasi behar dela, eta bestek, norekin hitzegin nahi duzun, haren ingurumaria aztertzeetik hasi behar duzula.

Baina gatozen liberazio teologiara. Edota "cristianos para el socialismo" delako mugimendura. Liberazio teologiaz, esan dezakegu, funtsezko arazoa hauxe da: Hego Ameriketako azterketa hori bere hartan harturik Euskal Herriari. Arrazoin ximple honengatik: gure prolemtatika, gure arteko arazoa, bestelakoa delako.

Eta horixe da ahanzten dena:

- Batek uste du, bere ikasketak Erroman edo Alemanian egin dituela eta (txalo handiak jo dizkietela gainera), edota Liburu Sainduetan "doctor" dela eta, hor dabilkeela bere maisutasuna erakutsiz eta ezaoriz; aski zaio delako horri abertzaletasun primitibu, soil, xalo, injenuo bat agertzea; goitik behera ala behetik gora, ez du euskal arazoaren, errealitatearen, azterketa sakonik egin beharrik ikusi; are gu- triago egin du lan hori. Halere, teologo maisu da!!

- Bestek zera egin du: Txileko eskemak inportatu; Avilan izana da; Perpignan-en ere bai. Eskema tradizionalak atzerakoitzat jotzen ditu; gairituak bide ditu. Bilboaldeko eta beste nonbaiteko unibertsitario eta bestelako jende "aurrerakoi-ekertarrekin" egin omen ditu bere sozial analisiak. Eta lasai esanen dizu: gu hibaiz alde batekoak gara, ruok beste aldekoak zarete (Bizkaian errealitate bi, desberdinak jarri dituzte). Bertako sozial errealitatea Sevillan erabiltzen ahal litzatekeen eskema berean sartzen dute. Konforme dago. Eta aurrera. "Cristianos para el socialismo" delako mugimendua "xertaturik" dakus Euskal Herrian ere.

Mugimendu horretan sartu nahi duzun galdezka datokizku. Ezetz erantzuten diozu. Ez dizu ulertzen. Eta USA-ko Florida Estatuko Unibertsitatean teologo beltz bati, James H. Cone-ri, egin zioten galderaren antzekoa egiten dizu: "Baina, zuok, teologo beltzok (esan nahi bait da: kristau euskaldunok), noiz utzi behar diozue hizkuntza eksklusibista horri, kristau teologiaren bide nagusiari atxekitzeko?" Gogorra- gora eta zerbait komentagarriagora jo nahi ez bazenu, teologo beltzaren erantzuna bera ematen ahal zenioke: "Bide nagusi hori, nork bilbatua, nork egina dela gero?, gizon zuri hori!" Irakur bedi: nork egina da teologia hori, zapaltzaileen morroin isil eta obediente izan den teologo zapaltzaileak ez bada?

Zerutik abitur omen (omen alegia, zeren horrelako teologo hori ere azken finean bere ideologian oinarriturik bait dakusagu) zetorkigun teologoa bezain arriskuz bete daturik inportaturiko liberazio teologia ere. Eta ez, marxismoak darabilen gizarte azterketa moldean oinarriturik datorrelako, Euskal Herriko sozial-ekonomi-politiko errealitateari buruzko atxikidurarik gabe datorrelako baizik.

AMUNSA

ASTE SANTUA

AIETEKO GURUTZIAGAN

Urtero bezala Aieteko Gurutzia, kristau euskaldun guztiei Aste Santuko elizkizunetan parte hartzeko aukera, eskeintzen die. Euskaldunentzat ere, Pazko egunak urteko jai nagusia izan behar du.

Programa irakurtzen duenak, zerbait berezia arkitzen du, alegia reflexio lana. Gurutzia, elizkizun hutsean ez dute gelditu nahi, baizik reflexio garaia ipintzen dute, eguneroko elizkizun ospaketari lotuta egongo dana. Reflexio gaia, KRISTAU BIZITZA BERRITU BEHARRA, izango da. Horrela, kristau gehienetan nabaitzen dan hutsunea bete dedin, hau da, elizkizunetan parte hartzea eta eguneroko bizitzaren loturak estuagoak izatea.

Erabakirik hartzen bada, Pazko ondoren argitaratuko dituzten agindua, eman digute.

OSTEGUNEAN: — Jaunaren afariko meza, arratsaldeko 7etan.
— reflexio lana, gaueko 10etan.

OSTIRALEAN: — Liturji ekintza, arratsaldeko 5,30etan.
— reflexio lana, gaueko 9etan.

LARUNBATEAN: — Pazko gaueko billera nagusia, 10etan.

OHARRAK
— Eguneroko elizkizuna baino ordu laurden lehenago, abestien ikastaldia izango da.
— Reflexio laneko gaiak arratsaldeko elizkizunean emango dira.
— Argibideak: Gurutzia. Aiete. Urrut. 21 23 03.

ON KOSME OBISPO

Aurtengo neguko gripe txarrak oeratu zuen gure On Kosme ere. Ez zen ordea ain gaiztoa On Kosmerentzat gripe ori. Lotan dar- matza gauak eta egunak. Jaiki zen bai Gabon eta Urte zaarretan bi- sigua jateko asmotan; baiña ezin. Maai gainean erreta zegoen bis- guaren begiak baiño tristeagoak zi- ren On Kosmerenak. «Begi eta guzti jan oi nuen sasoi batean bi- sigua eta gaur usaiak berak ere atzera egiten dit». Errukirik gabe- ko erantzuna eman zion Jokiñek: «Orain arte ere ongi kostata zau- de, On Kosme; ainbat bataio, ez- kontza eta illetatari janariz «ku- pu» bete duzu. Naikoa egina zau- de». Maaian zer eginik ez eta oera doa On Kosme.

Goiz artan, geienetan bezala, lo zegoen. Bere gelan sartzerakoan, zurrunkaz bete betean ari zen. Bein baiño geiagotan esan oi nion: Es- kerrak ezkondu ez zifela, On Kos- me, bestela, zure andrea dibor- tzioa eskatu bearrean arkituko zen. Ago isilik, edozein gauza esaten dean lotsagabe ori, izan oi zen Kosmeren erantzuna.

On Kosmeren zurrunka sendoak nere belarri gaxoak jasotzen dituz- ten bitartean, «Kristoren Askatasu- na» deritzalor Riobé, Orleansgo Gotzaiaren liburua irakurtzen dut. Gaurko munduan gotzaiak zer eta nolakoa izan bear duen diardu Ri- bek bere liburuan. Interesgarria be- netan. Zeruko Argirako irakurgai bat antolatu bear diat ementxetik, nioen nereikiko.

Bat batean nere irakurketa utzi bear izan dut; bat batean utzi bai- tio zurrunka egiteari gure On Kos- mek. Begiak itxita, lotan dauzka; zorionez betetako arpegia ikusten zaio: bekoia alai, irriparra ezpai- ñetan, gozotazunezko lerdea dariola aotik kokotzeraino. Arriturik begira nagokio; ezin naiz aspertu berari begira, begira; zorionezko egoera onetan denbora puska bat badara- ma. Ametsetan ari ote duk? nioen neure batan. Alakorik batean, izar- etatik kanpora bere besoa aterata, gotzaiak oi duten antzera, ez- ker eskubi gurutzea airean eginik, inguruan legokeen jendea benedi- katzen duela dirudi. Eseri zait, be- giak ireki ditu, bi besoak zabaltu, eta batera eta bestera luzatzen as- ten da, jende anit bere begien au- rrean balu bezala, agur eta agur guztiei eginiaz, izutu naiz; jota ze- gok, sukarra aundia dik, burua na- astu zaiok; On Kosme gizaajoa, ne- re buruari nioen. «On Kosme, On Kosme, deadar egin diot, zer du- zu, zer ari zara? Beste mundutik lurrera jexi izan bailitzan, batera eta bestera begiratu ondoren, leen bezala etzaten da. Ikara damaidan isil una egiten da. Bat batean, ordea, On Kosme algaraka, ja... ja... asten da. Bere parre egite izugarri artan, ito bear zuela zirudi- en. Au komeria! Santagedara era- man bear ote dugu gure On Kos- mermaitea? Nik nai bezain laster ez ziren amaitu algar baldurgarri alek. Noiz bait isildu zen ordea. Ta, seriooki, patxada ederrenean, galdegiten dit: «Zer ari aiz irakur- tzen? Gaur egunean gotzaiak Nola joka bear duten erakusten duen li- buru bat, gero nik Zeruko Argian irakurgairen bat egiteko. Kontxo, kontxo... Arrigarria duk, Jokin. Ba aal dakik zer dalata nere algar ori? Ametsetan nuere burua obis- po eginda ikusi diat. Ni, On Kos- me, obispo. Ez aal nian ba arrazoi algar aundi bat egiteko? Ni obis- po, alajaiña. Ta... ire errira joan nifuen Artzal bisita egite oi zen bezala, bisita egitera. Zaude bein- dik isilik, On Kosme, zure leloke- riak entzuteko ez daude gaurko Zeruko Argiko irakurleak. Ezetz? Ire amar xentimotako teologiaren zozokeriak atseginiago dituztelako- an ote ago? Gizaajoa, I, Jokin, ez beste gizaajoa. On Kosmeren ate- reldiak izan ezik, ire rollo beldur- gariak iflorentzat ez dituk interes- garri. As bedi, Obispo Jauna, min- tzatzen. Arrren, ez geiegi luza or- dea, Ametsetako obispo Jauna. Plantoxo, plantoxo agertu nifuen obispoz jantzirik ire erri sarreran: Bonete gorri bat. Kapa gorri bat bizkarretik orkatilletaraino, botol gorriak eztarriko zintzurretik oife- tako azkazaletaraino, zapatak bel- tzak zillarrezko ebilla zoragarriez. Ni bai mutil ederra orduan. Nere belarri zuzenak jaso ziaten neska- txak batzuen izketa: «Zein guapua

den... «Ta nik erantzun: Berandu- txo da, maiteok, berandutxo. Orbel eta lorez apaindutako arku bikain bat jasota zegoen Erri sarreran; GORA GURE GOTZAI. ONGI ETO- RRI. Prozioa asi uan: Txistulariak aurretik, aguazilla ondoren, Maisu maistrak bide ertzetan aurrei be- gira; auek, bi errenkadan bandera- txoak eskuetan zituztela. Ondoren, ni, On Kosme Obispoa, ezker es- kubi jendea bedeinkatzen, nere atzetik erriko Agintari eta azken azkenean emakumeak naasian, bul- tzaka, eten gabeko itz-jarioan. Pro- zioa bitartean Txispero, Eliz atzean pim... pam... pum... katxaforuen zumpetekoa errian zabaltzen. Joxe- mari Sakristaua dingili dangala jira- biraka Eliz kanpaiak alaiki zera- biltzala, izen goitiz «Peletito» zer- tizan Maixua deadarka: «Viva el Se- ñor Obispo». Vivaaaaa! Aurrek ban- deratxoak arat-onat astintzen zituz- tela. «Pinto» zakurra, tartean sar- tu zenean isilluak gertatu ziren, bai; Anastasio aguazillak makilla- rekin muturrean jo zuen eta aballa bizan zaunkaka ies egin naiaz zi- joalarik, zilipurdika bota zuen lu- rrera Joxepantoni lputandi. Ango iskanbilla, eta umeen eta aur ez zirenen algarak!

—On Kosme, buka ezazu leen- bai leen, ifloren aurrean agertzeko kontuak ez dira auek. Parregarri gertatu bear dugu.

—Ago lasai; I an engoen Eliz atarian; nere aurrean belaunikatu intzen; nerbioso engoen; obispoa- ren aurrean egon baiño naiago uan musean jardun Jose Bixarrasekin. Ire barrua piska bat lasaitzeko irri- par piskat ere egin nian.

—Askiz dugu On Kosme, Erriko gora beerak, eta erri arazoak az- tertu eta soluzio bide bat emate- ko kontzeju batzuk emango zen- tuen noski...

—Ba, banian beztela aski lan: Ume talde aundi bat konfirmatu; emakumeak aitorzen diren lekuko erreka naiko estu ote zeuden iku- si; sakristiko kaliz eta meza ema- teko arropak ikusi, aldareko arriak osorik zeuden begiratu. Bestela nian aski lan, erriko gora-beeretan sartu gabe.

—Eta, nola bukatu zen guzia?
—Dena esan bearra zegok. On- do portatu intzen. Bazkari baboa egin genian, beintzat, ire etxean.

Arratsaldean gauza polita ikusi nian ordea. Automobillean alde egitera- koan, metro batzuk igaro ondoren, atzera begiratu nian ta, zer ikus- ko, ta i, Jokin, ikusi indudan bi eskuak sudur puntan jarrita, txiru- la jotzen ari baintz bezala. Guztia konpreni nian; auxe ire esan naia: Oa bai, obispo. A zer lasaitasuna puskatean; urte batzuetan i ikusi gabe lasaiago izango nauk; izan ere egia baita Txakolinekin gertatu zi- tzaidana: txarteletan nik galdetu: Bearrezkoa aal da konfirmazioa ze- rua iristeko? Ta... bere erantzuna: Ez da itxura aundirik, amasei urte badira obispoa etorri ez dala ta...

—oOo—

Arren, ez geiegiz aintzakotzat ar- tu. On Kosmeren amets au. Ain- tziñazko aundikeriazko giroa parra- garritu nai izan dut iflori miñik eman gabe. Ta egia! berea zor zaiolako, gizarte eta Eliza aundi- keriaz inguratuta egon arren, eza- gutu nituen Nazaretako Arotz eta gaizkille bezala gurutzean ildako Xtoren antzeko Gotzai apal eta santu aundiak. Ainbeste arazo bel- tzen artean, arnasa piskat artzea gure On Kosmerekin, ez da peka- tu aundia. Urrengan Gotzai zer den, erakutsiko digu Orleansgo Obispo Riobé Jaunak.

AROSTEGITAR JOK

MITXELENA

ORDULARI ETA BITXITEGIA
Del homi jarraituz bezatoz
zure eriojua KANARIAS b'rtan
bailio merkeago erosiko duzu

Matxin Arzu, 1

ONDARRAS!

JOSE ZINKUNEGIBEN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Donosti-Aurrerki-Kutxa

EUSKAL IRRATI SAIOAK

Banen baneko azikal
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak
Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea
Baserri, lur-tresnak ta aber
Torelavega'ko Perira joan
etorriak

Baserriaren alde

abadiño

HEMEN ERE

Aspaldida ez nintzela igaro toki hartatik, eta lehengo igande goiz batetan abiatu nintzen Atxartetik gora Urkiolarantz. Lehen toki horretatik pasatzean harriturik gelditu nintzen, baina ez inguruko harriak eta aitzak ikusteaz, beste gertaera bat bide delarik baizik.

Han, bide ondoko Aita Kurutzeko ermitatxoa teilaturik gabe eta hormak erdi jausita zeuden. Begirada bat eman nion eta ez zen santuen irudien arrastorik. Gero, jakin nuen, handik urbil dagoen kantera batetako harriak erortzen zirela bere gainera; bertako santu irudiak atera zituzten eta ondoko korta batetan, toki seguruan gorde. Hala lasai jarraizitezkeen lanean; harriek etxea apurtuko zuten, baina santuak, bederen, minik hartzeko bildurrik gabe. Hala, harri bat orain, beste bat geko-xeago etxea iagutziz apurtu da, eta santuak oraindik desterratuak.

Nork askatu behar ote ditu inperialismo horren erpatatik?

Handik gorantza nindoala beste gertaera harriturik batekin topo egin nuen; bidearen eskubi aldera labar handi bat, horma handi baten antzekoa eta Urkiolara pixka-bat okertua zegoena; egun hartan ez zegoen eta bai ordea bidearen erdian etzanda, bidetik pasatzea ezinezkoa delarik; azken atsedera hartzen dagoela edo dirudi.

Labar hori gure arbaso zaharretarrikoek ere beraren tokian ezagutu dute; amaikatxotan bai bidaztiren lehor leku euria zenean, eta orain goizetik gauera erori. Gutierrez bidetik kenduko balute, zeren horrela ez dago inor pasatzerik handik.

Baina, nork kendu behar du? Nork jausi erazi du? Hemen ere industri inperialismoa nabarmena da, gauza arrazo hauek lantegi ho-

riek hona etorri direnez gero gertatzen baitira.

Ez dut nahi oroigarri jartzaila izan, ez dut gainera esan harri honek histori berezirik duenik baizik harri hori eror erazi duenak edo jaso behar duenari eskaribat. Handik egunero pasatu behar izaten du artzai batek bere artaldeaz, eta hor, oztopo aurkitzen duenarik beste bide batetik, bi aldiz luzeago denetik, egin behar izaten du. Hau guztia zihur aski "Kendu behar duen horrek" egunero ikusten du.

Ea, bada, inoiz ikusten dugun lurpean harri hori, zeren dagoeneko atsa ematen hasia da.

SAIBIKO ARTZAIA

idiazabal

HITZALDIA

Guraso elkarteak eratuta bere biltokian izan berri dugu hitzaldi interesgarri bat, Benantxio Otaegik "Lehen euskal gizonari" buruz zuzendua. Antolatzaileak nahi hainbateko arrakastarik ez zuan izan entzuleen aldetik, baiñan alfabetatzen dabilen gazte sail batek itxuratu zuan biltokia. Hitzaldia- ren tartean diapositiba edo batzuen bidez argitu zigun bere jarduna, eta euskaldunak edo euskalduntzat geure buruak dauzkagunak behintzat saiatu behar genduke saiatzaren geran baiño gehiago, horrelako egokierak noiz nahi ez dira izaten eta.

KOMISIOAK

Idiazabalgo eliz barrutian aukeratutak izan dira hiru talde edo komizio, bakoitza bere eginkizunarekin. Aukeramen hontara herri guztia izan zan deitua eta bildu

ziranen artean, hiru talde hamar lagunekoa bakoitza aukeratuak izan ziran; Katekesi, Liturgi eta Administrazio taldeak oraingoz, hoen jarduna ikusirik, geroak erakutsiko du zer gehiago antolatu.

BERTSOLARIAK

Bertsolariak herri esnatzaie izan behar badu, herriak izan beharko du bertsolari gazte sortzaile, eta esango genduke garai batetik honera asko egiten dala bertsolari gazteak sortzeko Gipuzkoan eta batez ere Goierri alde hontan. Izan ere lehen garai bateko sagardotegi eta ostatu halen orde, telebista, dantza leku eta abar beterik daukagu bizi geran jardun eder hau eta eskerrak talde jakin batzuek saiatzaren diran herriko festa, soziedadeetako afari, txapelketa eta abar antolatzen eta giroak eskeintzen ez dituan egokierak eratzen, biharko bertsolari izango diran gaurko gazte hoentzat. Matxinamentan auzo jaiak zirala ta bertso saio edo bat antolatu zuten. Itxasondan herriko ikastolaren alde izan zan aurreko larubateko saioa. Seguran datorren larunbatean, soziedadean bertso saioa gazte hautentzat. Gabirian eta Atauen ere laister izateko dira bi jardunaldi eta horrela doaz gure bailara hontan bertsolari gazteak sortzen eta irtetzen, esan liteke Goierriko bertsolari eskolak bizia baduala.

AXARI

soraluze

Atzerapen ikaragarri argitaratzen dira gure albisteak. Izan ere, astean behin edo hamabostean behin ateratzen dira gure aldizkariak.

Eta, jakina, albisteak bere beritasuna galtzen duenean garran-

tzia galtzen du. Ogi zaharra bezala da albiste zaharra. Besterik ez denean da ona.

Gure betiko ametsa euskal egunkaria da. Baina utz diitzagun ameskeriak. Baditugu astekariak eta hamabostekariak. Gero eta euskal liburu gehiago dugu. Eta hori guztia "aparteko" orduetan burutzen da, bizitzeko egin behar den eguneroko lana amaitutakoan.

Eskerrak zenbaitek, bere orduak, atsedan orduak, gure herriari eskaintzen dizkionari. Lan izugarria egiten ari dira batzuk. Eskergarria.

Baina kulturegintza bizibide bihurtu behar dugu. Bestela beti errenka ibiliko gara.

Honelako arazoez hizketan ari ginelarik Andaluzian soldaduska egiten ari den lagun baten esku-titza hartu genuen. Hango langa-bezia zen harriturik, hango lehortea, hango jauntxoek jokabideaz. Aintzanako ipuinak dirudite, baina oraindik jendea plazan biltzen da nagusiren batek lanera noiz deituko zai.

Urtebeterako joan zen hara eta halere gazte hauen hango arazoez kezkatzen eta arduratzen da.

Gure herrira betirako etorri diren hauek noiz hartuko ote dute jokabide berdina?

AXALIA

ataun

HERRI-BATASUNAK

Nahiz Enrike Illak 1402an hortarako baimena eman, aurrez 1399an Ordiziarekin elkarturik zegoen. Hala ere bere ekonomi-lanketari eta lurrei eutsiaz.

1615eko baimenez ordea, nahiz lehendik ere herri bat osatu, «villa» deitura aukera ematen zuen eta, horrela Gipuzkoako Batzarretarako bere ordezkaria edukitzeko

eskubidea zuen.

Hala ere Ataungo herria, beste batzuren batzuek egin beharrean aurkitu zen. Oraingoa Beasain eta Idiazabalekin elkartu zen, horrela hiruen arteko ordezkari bakarrak Gipuzkoako Batzarretan indar haundia izateko. Lan hau ere kosta-tako zitzairen, ta gainera gudu bat edo gertatuz gero elkarrekin izango ziren. Batasun hau 1619an egin zuten.

Beasainekin haserraturik, Idiazabalekin biltzen da 1639an, 10 urteetarako erabakia hartuaz. 10 urteak igaro ondoren, berriz ere bakarrak jokatzaren zuen eta horrela Gipuzkoako Batzarretan bere ordezkaria zuen. Horrela jarraitu zuen 1851arte. Orduan ORIA taldearen-gana bildu zen 1664arte.

1818an Ataun, Beasain eta Zaldibiaren artean ATAZALBEA izeneko elkarte sortu zuten 1852arte; ATAZALBEA hasieran 9 urteetarako eraiki zen, baina 1827an beste 8 urteetarako jarraipena emateko erabaki zuten; azkeneko jarraipenaldi hontarako, paper idatzia beharrik ez omen zen izan, hitzeko erabakia izan zen beraz.

Bukatzeo, aintzinatik datorren batasun baten berri emango dugu. Oso batasun zaharra izan behar du, bada Nafarroako Antso Handiaren garaiko paperetan azaltzen baita eta nafar errege hau, orain mila urte inguru bizitu zen.

Batasun honen izena BOZUE da, bada oraindik jarraitzen dueta. El karte hau Enerio-Aralar mendien zainketa eta baliaketarako zen. Bata BOZUE HANDIA, bertan ziren Amezketa Abalzisketa, Orendain, Ikaztegieta eta Baliarrain. Beste BOZUE TXIKIA zeritzana, tarteko ziren Altzaga, Arama, Ataun, Beasain, Gaintza, Isasondo, Lazkao, Legorreta, Ordizia eta Zaldibia. Eskritura zahararen berritzea 1663an Tolosan egin zen. Batzarretarako ordezkaria aukeratzeko ere balio zuen batasun honek.

Goiherriko herrien artean nolabait lokeraren sustrai bat nahi biltz, hara hemen jatorria.

MAKOTA

Aurreratutako milla pezeta bakoitzeko zenbaki bat jasoko du, eta baita 5.000 pezetako saldo bakoitzagatik ere milla pezeta sartzen baldin baditu.

Vista eta Epe Jakiñeko laminak zabaltzen dituenari, zenbaki bat emango zaio sartzen dituen milla pezeta bakoitzeko.

Bai lamina bai libretako saldoaren zenbakiak zozketa epe barruan bein bakarrik emango dira. Epe horren barruan egiten diren gaiñontzeko diru sarrerak ez dira gogoan artuak izango saldo zenbaki aldetik.

Txartela eskuratzen baduzu etxea eskura dezakezu

**3 ETXE
BIZITZEN LEEN
ZOSKETA**

**CAJA DE AHORROS PROVINCIAL
DE GUIPUZCOA**

beasain

GOGO-JARDUNAK

Aurten ere izanak ditugu gogo-jardunak. Betiko moduan Parroki zaharrari dagokionez; berriari buruz berriz, izan direla dakigun arren, beste xehetasunik ez dugu iritzi bat agertzeko.

Beti bezala noski, mintzaldi bat (aste batetan zehar) euskaraz, joan nahi zuen guztia erantzut... eta bi mintzaldi beste hainbat astetan espanieraz, bata gazteriarantz eta besteak ezkontuentzat. Zabalkunde aldetik, xeble euskerazko saioari dagokionez. Igandez Elizan aipatu eta astelehenean hasi. Ez papere-tan agertu kalean eta ezta egun-karietan ere. Españeraz berriz, ka-lean aurrez nahi bezainbat paper eta egunkarietako aipamen bikai-na (alde ala aurka gero ikusiko dugunez). Errua noski parroki ho-rrerako antolatzaileena dateke, ze oraindik oso kategoria desberdi-nean mailatzen dituzte nonbait euskera eta espaniera, elebitza hi-tzez goratu arren. Eta harira da-torkeenez esan ere esan behar da, parroki horretan euskerak idatzita behintzat ez duela lekuri orain-daino, izan diren berri emate eta abarretan ikusi ez dugunez. Go-tzaigotik, Artziprestegotik nahiz Parrokiartetik datozkeen idazkiak bakarrak azaltzen dira bi hizkun-tzetan, baina bertan argitaraturi-korik oraindik ez dugu ikusi.

Hauk horrela, ez dago noski Eli-za euskaldunetz beteta itzaroterik (bestla ere bizi garen egunetan be-tetzera erraz ez delarik) baina he-rritarren kontzientzia ere kidekoa delarik, erdaraz hobeki ulertu us-te duen asko ikusi dugu beste be-hin, espanierako hitzaldietara joa-ten. Baina honenbestera helduaz gero esan beharra dago, on Fidel Tolosa apaizak egoki bete zuela bere eginkizuna gaurko giroak di-tuen eskabideen arabera. Horretan ez dut uste espanieraz izan direnen azptik egon denik. Beraz zorianak berari eta joan ziren euskaldunei.

Baina hizkuntzatik at ere, izan da komeriarik. Gazteentzat (espa-ñeraz) antolatutako hitzaldiak, San Martin de Loinaz Ikastetxeko are-toan izatekoak ziren (besteak ez bezala) eta horrela egina zegoen beren adierazpena. Baina agian izan da norbait herrian, gaiak eta hizlaria atsegin gertatu ez zaiona eta hara non ordenak heltzen di-ren paperak biltzeko eta hitzal-diak ez emateko (hau ere ikusi behar genuen). Hala ere ordea, Gotzaiaren babesaz eta abar... ba-liaturik, ospatu dira hitzaldiok. Di-rudienez, herriko berrietan ere (er-dal egunkarietan) izan da hala-moduzko gertakizunik. Batak (eus-kal izena edo... daraman egunka-rian) bukaerako Meza aipatzen zuen bitartean, besteak, gazteriak boikot egin ziela omen ziren gaiak nahiz hizlaria zirela bide... (bi be-rrri emaleek paper berdina hartu arren). Dena den, ehun da hoge-i bat neska-mutil bilduak izan be-har zuten astean zehar. Izugarri ez dela dakigun arren, ez derizki-o-gu gutxi ere dagoen giroa kontuan hartuaz gero eta parroki bakar-re-koak direla jkainda.

Honeraino bada aurten gerta-tuak. Agertzen denez, gogo-jar-du-netan ere ez da falta borrokarik! Agian gure aldetik bakarrik falta da geure dena eta zor zaiguna eskatzeko nahiz lortzeko adore eta kementa.

GOIHERRI KULTUR ELKARTEA

Lerro hauk argitaratzerako, os-patua izanen du elkarte horrek be-re urteoroko batzarrea. Jakin du-gunez, martxoaren 20an (ostegun ilunabarrean) ospatuko da GOI-HERRIKO LANGINTZA IKASTE-TXEKO aretoan. Oraingoaz, elkar-te horrek duen ekintza bakarra aipatutako Ikastetxe hori du eta batipat ekintza horren berri ema-teko izanen da batzarrea. Oroitza bat ere eman ohi zaie batzarkide guztiei urteko xehetasunak eta di-ru kontuak agertuaz. Aurten ere itxaro dugu berri horiek eskura-tzea.

GREBAK

Otsailaren 3. astean ere grebal-di zenbait izan zen Ikastetxerik han-dienetan. Institutoan aldiz Irakas-

leak eta aldiz Ikasleak utzi zioten lanari bakoitzak bere hildoari ja-rraiki. Goiherriko Langintza Ikas-tetxean ere ihardun zuten bertako Ikasleak egoera horretan Institu-toan hildoari jarraiki. Lantegie-tan ez zen oraingoan ezer larri-rik nabarmendu, nonbait orduren bat edo beste gelditu arren.

MURUMENDI

ermua

IKASTOLAREN ASMOAK

Ermuako ikastolan arazo asko dugula esaten badugu, gauza be-rririk ez dugu esaten. Ermuan eta beste ikastolatan gaur eta lehen, arazoan faltaz inor ez da larritu. Ermukoari dagokionez, legearena izan da gehien kezkatu izan gai-tuena. ZERGATIK?

Nahiz eta urte batzuk izan ikas-tola sortu zela, oraindik ehun eta hirurogei bat ume ditu; hau dela eta ezin izan dugu legepean ipini. Arazo hau nolabait konpondu ahal izan dugu, beste erdal ikastetxe ba-tekin alkatuaz, eta irauten utzi di-gutenean pozik.

Gaur ordea beste zerbaite ere pentsatzen hasiak gara: geu geure buruaren jabe egin alegia. Baina horretarako umeak ugaritu egin be-har ditugu; irakasle bakoitzak le-gez behar duen 35-40 ume izan dezala —Une honetan nahiko urrun gabiltza; hala ere han eta hemen informatu ondoren, batez ere Ei-barko ikastolan— hauxe egin behar dugula pentsatzera heldu gara:

1.—Gurasoen, herriko gazteen eta irakasleen talde jator eta sen-do bat lanean hasi, ikastolaren al-deko kanpaina zabal batetan. Talde honi ZABALKUNDEA izena ipini diogu; eta bere zeregiña hauxe izango litzateke:

a) Herrian hainbat iritzi zabal-dua dago ikastolari buruz, iritzi okerrak gehienak; esate baterako, «ikastolan euskara besterik ez du-tela ikasten umeek». Edo ta «xi-kien mailan dantza eta jolasa bes-terik ez dutela egiten», etab... Gu-re asmoa, ikastolaren benetako aurpegia herriari aditzera ematea da; hortarako lehenik orri batetan garbi agertuko dugu «zer den ikas-tola», «zer egiten den bertan», «zer asmo dituen» eta «ikastolako or-duetatik kanpo zer langintza aurre-ratu nahi duen»: euskal folklorea, euskal kultura, etab... Hontaz bes-te batetan jardungo gara. Beraz, heziketa lan bat planteatzen dugu lehenik; herriak konprenditu egin behar du ikastolaren bete beharra, eta hau eginez gero parte hartu, bultzatu eta bereganatu.

b) Bigarren goz, herriari nola-bait dei zabal bat egin nahirik, talde honek kartel baten beharra agertu zuen; eta bai ederki eran-tzun ere margolari trebe eta zin-tzo batek. (Eskerrak Igartua jaun agurgarriari). Bertan, ikastolak une hontan duen ume beharra agertzen da; eta guraso eta umei dei egi-ten zaie, esaldi honen bitartez: «GU IKASTOLARA, ZU GERGATIK EZ?». Honen bidez lortu nahi du-guna zera da, denek jakin dezate-la Ermuan ikastola badagoela; za-harrak, gazteak, umeak, bertan sor-tuak, nahiz kanpotik etorriak. Za-balkunde honi jarraiki beste asmo hau ere egokia iruditu zaigu; gaur hain «modan» dauden erantsitso-ko txartel bat egin. Bertan hau ida-tziko dugu: «EUSKARA IKASTE-RA...».

Autoetan nahiz jantzieta nahi duten guztiek eraman dezaten.

d) Eta talde honen langintzare-kin amaitzeko, irratik eta egunka-riak ere erabiltzeko asmoa dugu. Hortarako Loiolako herri-irratia joan eta halako programa bat egin nahi dugu; heurrek esango digute zertaz eta zer zabaldu genezakeen Ermuko ikastolaren alde. Eta guk geure asmoak agertuko dizkiegu: Umeen lanak, abestiak, elkarriket-ak, etab...

Berdin pentsatzen dugu egunka-rie; Eibarko ikastolakoek dihardu-tena ikusi ondoren asko animatu gara. Hau guzti hau eiteko gu-raso, irakasle eta beste hainbat al-kartu ahal izan gara eta denon bul-tzadaz lan batzuk aurreratu. Orain arte erantzun ona izan du; au-rerrerantzean ere badugu ustea. Hu-rrengoan beste taldeez jardungo gara: KULTURA, EUSKAL FOLKLO-REA ETA EKONOMIA.

IKAS

markina

BATZARRAK

Ugari dogu batzarrik beti, eta beti bezala aldi hontan, ere, baiña hiru dira aipatu behar ditugunak. «Zerutxu»rena lehenengo. Egun gutxi ziren zuzendaritza barritatu zela. Zuzendaritza barria, bizitza ba-rria: asmoak, ametsak, egin nahiak irakiten, bor bor. Giro hortan egin en zuzendaritza barritatuaren le-henengo batzarra. Eginkizun ezbar-diñak betetzeko taldeak banatzea zen gairik baiña. Honela banatu ebezan: kultura taldea, alfabetatzeak, hitzaldiak, idazsariketak eta abar eratze; folklore taldea, jai-al-diak, dantza, antzerki eta abar era-tzeko; ikastolarekin arduratzeko osatu zen irugarren taldea, eta, lau-garrena, bazkideekin hartu-emona izateko.

Bigarren taldeak, folkloreenak hain zuzen, laister baten azaldu eban bere lehenengo ekintzaren as-moa: apirillaren 19-an abesti-jai-al-dia egiteko, nortzuekin eta «Ohi-artsunak»-kin, Pantxoa eta Peio-kin... Gogotsu asi jakuz. Ekin ba, zu-hur eta sutu, jo eta ke, bakoitza bere arloan, baiña danok alkatu-ta, eten barik.

Aipatzeko bigarren batzarra, Gu-rasoen Alkarteara: Igandez izan zen, Erriko Liburutegian. Gurasoek ere zuzendaritza barritatu eban. Jarraian, aurten zertzuk egin leite-kezan aztertu. Beste gauza batzuen artean, maiatza inguruan umeen kultur astea egitea erabagi zen (ez ahaztu nongoak eta noren seme alabak diren, gero!); udako herri-ko jaietan, karmenetan, umeak ain-tzat hartu behar zirela, esan zen, eurentzat aparteko egun bat jarriaz; udako koloniak ere aipatu ziren, be-giraleak gertatzen ziharduela eta tokia ere aukeratua egoala, esa-nez; futbol-zelaia (?) atontzeko era-bagia ere hartu zen; eta, azkenez, hemengo ikasleak Ondarrura eroa-ten dituen autobusaren arazoa az-tertu zen, erabagi zehatzik hartu barik aztertu ere, oraingoaz behin-tzat.

Eta batzarrena amaitzeko, hiru-garrena aipatuko orain, «Artibai» mendigoizaleena. Joan den urtean taldea makal samar ibili dela ta gogortzeko asmoa hartu eban baz-kideek. Aurten umeen urteera ge-hiago eratzekeoa ere bai. Oiz men-dian eraikitzen diharduen aterpea lehen bai lehen amaitzekotan gera-tu ziren. Argazki edo fotografi ata-ratzeari buruz ikasketa batzuk an-tolatuko ditue laister. Eta hiru hi-labetero «Urregarai» izeneko aldiz-karia barrien barri agertaratzeko erabagia izan zen garrantzitsuena-takoa. Gehiena euskaraz izango de-lakoan gagoz, bestela, alperrik ga-bilzak, mutillak!

KULTUR ASTEA

«Escuela Laboral»eko gazteek kultur aste bat ospatu dabe orain-tsu. Gai batzuk aukeratu eta eurak argitu eta sakondu, aste guztian, hitzaldien, diapositiben eta alkar-izketen bidez. Hona hemen gazteek aukeratutako gaiak: Gazteak bizi-tzan zer? Gizartea zein indarrek da-rabille, Sexualitatea, Euskal Herria, eta, azkenez, Mundu hobeaz zelan lortu? Astea girotzeko, ormarik ge-hienak gaiak dagokien irudiz eta idazkiz jositako agertzea izan dira. Jolasei eta kirolari ere bere lekua emon jako.

Izan dira hutsak, bai, baiña ge-hiago, onartzekeak, eta lehenengo aldiz izan denez, pozik egon daite-kez eratzaileak.

«SALBABIDE TA LAGUNTZA»

Euskara erraza, aberatsa eta «gurgilduna» erabiltzen inor trebe-rik bada, gure herrian dogun Luis Baraiazarra da. Aita Luis, eta ez nire lagun miña delako, orrelaxe jazoten delako baño. Z.A.-an argi-taratzen dauana irakurtea baiño ez dago, esaten dodana egia dela eza-gutzeko.

Oraintsu orain, «Salbabide ta la-guntza» izenburutzat dauan liburux-ka bat euskaratu dau. Ezbehar al-dian eta min hartutakoan lehenen-go laguntzak zelan emon azaltzen dauan liburuxka. «Itzulpen au egi-terakoan, euskera batuaren urra-tsei jarraiturik, liburuxka au eus-kaldun guztiei eskeintzea zen nire

asmoa. Baiña erabakia, Bizkaiko Aurrezki kutxarena izan eta ez ni-rea... Bizkairako egiten den argi-talpena izanik, bizkaieraz eta biz-kaiera errazegiteko agindua ar-tu neban...». Eta lortu ere ondo lortu dok gero!

Gallastegi Juan Vizente

lezo

HAUR-SIKOLOGIA

Aurrekoan aipatu bezala, haur-sikologia dela gai, hitzaldi sail bat izan berria da, Ikastolak eratuta, otsailaren 11n hasi eta segidako hiru asteartetan. Hauraren etapak gogoan harturik, J.A. Etxezarreta, L.M. Satrustegi eta P. Aierbe izan dira hizlari; azken egunean, mar-txoak 4, hizlariok mahai inguruan bildurik eta jendartean elkarriketa bizia sortu zen.

Itxura denez, gogoz bildu da jen-dea (guraso eta ezkongai artean hirurogeitik gora) eta hau ez da, zoritxarrez, maiz gertatzen den gauza.

Beste hitzaldi-aro bat edo eratu nahiaz, entzuleen artean orri ba-tzuk banatu ziren bakoitzaren iri-tzi, gogo eta kezak agertu ahal izateko. Erantzunen zai ditugu.

SUTEAK

Neguko hegoaizea-edo ez da oso egoki, dirudienez, pinudientzat. Se-kulako suteak izan ziren otsailaren bukaera eta martxoaren aurren egunetan. Lezo aldetik ez da as-korik sumatu baina bai, maiz xa-mar gainera, bonberuen sirenak txistuka. Hala ere, gure pinudiak (?) ez zaizkigu erre eta ez gaude hain haserre.

Orain pinuen ordez, haitzak eta pagoak aldatzearen aldeko zenbait jende nabari da, pinuak errazegi erretzen direla-ta, hauk segurua-goak direlakoan, eta gainera, nolaz ez, garbiago, itxurazkoago... (eta zer ez?) direlako. Lortuko balute!

KAMIOAK

Altzatetik Jauregialderako mal-dan, tankeak ere izorratuko lirate-ke bertako zuletan sartuta; baina tankerena gaitz erdi handik egune-ro, gora eta bera, dabilen jendea zipritzinez oratuko ez balute. Noiz arte horrelako dutxak?

San Juan bideko baranda konpon-du dute, baina Gaintzurizketatik ka-lerako bidean, Etxe Berrietarako sarreran bertan dagoena, oraindik epel batzuk kobratzekoa dela iru-ditzen zait. Denbora testigu.

EMAKUMEAREN URTEA

Aurten, Emakumearen Nazioarte-ko Urtea izanik, Elkarte berri bat irekitzekoa da gure herrian, baina emakumeek ez omen dute sartze-rik izango, noiz-ta festetan edo ez den.

Askoren ustez, joera hori atze-rakioia da eta berauekin nago; bi-kario xarraren jarraitzaile xintxo-e-giena edo bestela sikologiazko ara-zoren batek eragina iruditzen zait.

Agian, haur-sikologiaz hitzaldiak eratu diren bezala, laster larrien sikologiaz beharko lirateke antola.

TIRAKADA

Martxoaren 23ko arratsaldeko 3-erako, igandez, «Arriandi» base-rriko zelaian Ikastolaren aldeko I

«Tiro al plato» delakoa eratu da; plateri tiroka jardun nahi duenak badaki nora jo.

SISTIAGANEKO PELLOK

mutriku

ITZALDIK

Igaro zen aste osoan, Eliza na-gusian, arratsaldeko zazpi eta er-dietan eta gaueko bederatzi eta erdietan, zaar eta gazte, emakume eta gizonezkoak, garizumako itzal-di bikainak entzuteko aukera ede-rra izan genuen noski.

Itzaldi interesgarri eta guztiz ja-kingarriak eskeini zizkiguten Eibar-ko On Pedro Zelaia, Plazentiko erretore On Jose Jabier Portuk, Aita Karmelo Zubizarreta karmeldar-rak, Eibarko Artziprestazgoko apaiz buru den On Karlos Agirrek eta gure erriko apaiz On Benito Ape-rribaik. Itzaldi bearrezko eta onu-ragarriak zuzendu zizkigutenak.

Bertan azaldu zuten gairik ma-mitsuenak, auetxek izan ziren. «Bi-dea, Egia eta Bizitza» «Jaungoikoa-ren azalpena» «Fede arazoetan sor-tzen diren guraso eta gazteen arteko jokabidea» «Gizonen eta errien eskubideak» «Kristautasuna, gizo-nari erantzuten» «Aitortza —Peni-tentzi— eziketaren bidea» ta abar...

Meza eta goi-goieneko elizkizu-narekin batera bukaera eman zien aipatu dugun ain itzaldi bear-bea-rrezkoak.

Nai eta itzaldietara jendetza aun-dirik bildu ez, bertaratu zirenak, pozik gelditu ziren.

ASTE SANTUA

Garizumako berrogei-aldia azken-tzen ari zaigu, eta aste santu ata-rira eldu gerala esan dezakegu. Oitoiz ete penitentzi giroko astea. Gure eroskundeko misteriorik aundienak, Jesukristo gure Jaunaren nekaldi, eriotza eta piztuera ospa-tzeko egunak. Orrela izanik, ona emen gure eliz-parrokiko liturji bat-zordekoak aste santuari buruz era-tu duten elizkizun eta orduak.

ERRAMU IGANDEA: Goizeko amarretan, erramu bedeinkatzea Eliz aurrean, ondoren Meza Nagu-sia.

OSTEGUN SANTU: Arratsaldeko lauretan, Umeen Meza. Arratsalde-ko lauretan, Umeen Meza. Arra-tsaldeko seieta, Elkarteko Meza. Arratsaldeko zazpietatik zortzi eta erdietara, Jaunari ikustaldia. Gaue-ko bederatititik, bederatzi eta er-dietara, Jaunari Ikustaldia, erderaz.

Gauko amarretan, Ordu Santua. Itzaldi, gogaipen, oitotz eta abar.

OSTIRAL SANTU: Goizeko zortzi-etan, Gurutze Bidea. Eliz Parroki-tik atera, eta «Entzuzen» barrena, «Arremieta» gain zear Kristo Kal-bariokoaren ermitara.

Goizeko amaiketan, Agustinda-rran Elizan, Itzaren Liturgia.

Arratsaldeko bostak eta erdietan, Elizkizuna eta ondoren Jesusen Eriotza ospatzea Txurruaren enpa-rantzan.

Gauko zortzietan, Gurutze Bidea Eliz Parrokian.

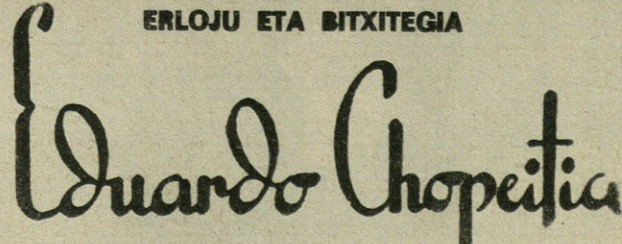
LARUNBAT SANTU: Gauko zor-tzietan, Pazko Bijilia eta elkarteko Bataioak.

ERIoTZA

Martxoaren 13an, 70 urte zitue-larik Jaungoikoari kontu eman zion Domingo Astigarra Zabala «Elor-di» baserriko etxeko jaunak. (G.B.). Ar bezate bere emazte eta seme-alabek gure erruki-agurra.

ANDONEGI-tar Z.

ERLOJU ETA BITXITEGIA

Getaria, 10 - Urretzikiña: 417751 - Etxeko: 422700 - DONOSTIA

MARI PAZ JIMENEZ DE BIZKARRONDO,

margolari ez ezik emakume kezkatua

Amarako hauzo berrian, Buigas-ko iturritik hurbil bizi da, Gipuzkoan oso ezaguna ez den Mari Paz Jimenez margolaria. Pinu, urre-lili eta narziso lore bidetik etxe handi batetara heltzen gara; erdi mailako burgesak bizi dira han, diseinu gustagarria duten errediza eta autoz inguratuturik. Gusto ona igagailu edo aszensorean ere usnatzen da. Jende mota hau gainera, hala nola Mari Paz, irekia da, ikasia, lagunarteko elkarrizketak eramaten iaioa. Horregatik da atsegina hauekin hitzaspertu bat egitea. Wiskyak bixitzen du gure mintzaldia eta herriko kultura, Oteiza, emakumea, pintura edoeta nazioarteko politika gaiak aisa darite. Mari Paz, margolari ez ezik, beste guztiez kezkaturiko emakumea ere bai bait da.

● M.P.: Begira, ni familia soil batekoa nauzu; injineru batekin ezkontzean, ordea, ekonomi-ardura guztietatik askatu nintzen. Baina beti gorroto izan dut emakumearen nagikeria eta irakurtzeari ekin nion, astronomiaz, literaturaz, politikaz... sakontze-ari heldu nion; beti axolatu izan naiz gure inguruko misterioez. Espazioa, denbora, ihesi doakigun bizia liluragarri izan ditut eta neuk neure burua lantzerantz bultzatu naute, autodidakta bihurtuz. Horretxegatik ekin nion margotzeari ere eta, noski, ene kezkak ateratzen zitzaizkidan. Beti barnetik ateratzen zitzaidana margotu izan dut eta ez dut inoiz egin saltzeagatik zein inon agertzeagatik, neure barrenak eta neure biziak behartzen nindutelako baizik.

● Mari Pazen senarrak zer esana izango du, bada, zutaz, zure emakume eta artista izateaz?

● Senarra zoragarria dut; beti errespetatu izan dit bai lana bai neure izaera. Ez nauzu etxe-koandre ona, ez dut atsegin sukaldea. Seme bat izan dut eta margolari da hau ere; eta pozik naiz nere bizitzan margotzen egin dudana. Beti saiatu

naiz irakurtzen, ibiltzen eta ene senarraren mailan, eta nerekin harremana duen jendearen mailan jartzen. Gizonaren mailakoa izan behar duela emakumeak, uste dut. Lan egin behar du eta familiaren ardura eraman eta, behar baledi, etxearen pixua eta martxa ere bai, gizon asko oso axolakabe bait da honetan. Emakumea utzia izan da, bera eta gizonak terreno askotan bazter zezala utzi du, orain kostako zaigu puesto horiek eskuratzea. Emakumeak behar duena haxe da: pertsona izatera hel dadila. Eta honetarako, ez zait iruditzen, ez familia ez eta lana ere utzi behar duenik. Kultur arazo bat da eta gure senarren mailan edozeri buruz hitzegiteko mailan jarri beharra dugu, nahi eta nahi ez.

● Mari Paz kulturaz mintzaten da asko, baina badaki aurrez arazo asko dela. Dena den, gure Herriak "renta per capita" aurrera eraman arren, ez darama hein berean kultura maila.

● Ba al dakizu zer gertatzen den gure Herrian? Ez gara gure kultur-bideen jabe eta dena kanpotik dakarkigutela; eta horrela ezin geureganatu. Herri

honetako jendea giza-balio handikoa da, baina landu gabekoa. Mundu itxi bat dute eta mundu hertsia horretan bizi dira. Nola emakumeak hala gizasemeak, ekonomiaz goi samar egon arren, kulturaz oso hertsirik bizi dira. Ni, senar-emazte adiskideekin afaltzera hortik zehar noanean, zeharo aspertzen naiz. Orobat diotzut senar-emazte gazteei buruz. Itxirik daude. Eta zenbat gauza egin genezakeen, kultura pittin bat gehixeago bagenez! Oteiza eta horrelako batzuk bai, kezkaturik daude gure gauzez, gure arazoez. Baina Jorge bezalako guti dago eta denon artean hiltzen ari ditugu. Ez gara inolaz ere politikaz axolatzen eta horrela gabilta, ibili ere. Hau izugarria da.

● Baina, Mari Paz emakume atsegin eta ikasi hau baino lehen, ezagutu nuen nik, aspaldi, emakume margolari ikasi eta materia bat. Oraingoan, arte zaleak ez zekien zenbait gauza esan digu Mari Pazek. Hona hemen horietariko batzuk:

● Animaliak eta ximeletak margotuz ekin nion nik. Garai hartan hinduen filosofia asko irakurri ohi nuen eta kritiko argentinarrak «surrealismo zuria» zeritzen zerbait egiten hasi nintzen. Mari Pazek, garai hartako zenbait lan gordetzen duen gelabatetara narama. Han ditu, gero landuko zituen lanen hazi eta hastapenak: poesiaz hornituriko mundu liluragarri bat, panpin edo andere moduko emakumeak, jostailu moduko animaliak. Ondoren, zenbait bodegoi egin nuen eta margoz eta pastaz asetako emakume irudiak, ia fauvistak. Guzti hau 40 eta 50. urte bitartean egin nuen. 60. urteetan pasa nintzen abstrakzioa. (1) Pelay Orozco izan nuen, ene margoa «eskatalogikoa» zela esan zidana eta arrazoi zuela deritzat. Dena den, beti kezkatu izan nau ni tekniko problemak eta ez horrenbeste formalak. Esateko zerbait dagoenean kezkatu ohi du formak. Beti gustatu izan zait artearen egoerari bertatik jarraitzea. Duela bi urte, Parisa joan nintzen, eguneratze arren. Inpresionismoaz geroztik ehun ur-

tez ari gara bila eta bila eta gaurdaino ez dugu bukatu bilatze hori... atomoa, Erranazimendua, bizitza badarra eta bizitza aldatu egiten da. Ez da, beraz, harritzeko nola zientzia hala pintura ere alda dadin. Biek inguruko mundua behar bait dute aztertu.

Orain pintura ia soila eta liriko-abstraktua ari naiz egiten. Kolorea da gehien axolatzen nauena eta ene koadroak oso landuak eta matizatuak dira. Azken aldi honetan, sopletez erre ohi ditut. Mari Pazek berriro bere estudiora narama, koadroz eta isipuz betea du, margo arrosaz, urdinez eta fiabarrez eginitako oholak erakusten ari zait. Poesia baizik ez dute ia Mari Pazen koadroek. Gezurra dirudi nola ditzakeen emakume argoi eta zalu batek honelako lan liriko eta itxuraz sotilak. Itxuraz diot, azken batean obrak berak ere oso indartsuak bait ditu. Badute halako erro edo gune izkutu, misterioso eta sakon bat.

● Zer deritzazu egungo euskal pinturaren egoerari?

● Ez dut uste balore askorik dagoenik, jende askok pintatzen duen arren. Gehienak gazte dira eta gogo beroa dute. Gertatzen dena zera da: Madriden eta gainontzekoetan egoera lazarriagoa dela. Ene eritziz, gaur Gipuzkoak Bizkaia baino

jende interesgarriagoa du. Egiaz diozute, abstrakzioak on handia ekarri dio gerra ondoko euskal pinturari. Koadroa egitean, hutsetik abiatzean ni xoratu eta orditu egiten nau. Burruka bat da, geuregan aztertzea eta gure inguruko giroa aztertzea. Bere inguruan gertatzen ari denaz axolatzen ez den artista ez daitelike izan artista ona.

EDORTA KORTADI

